MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

KOMUNIKACIJOS INSTITUTAS

NERINGA ADOMAVIČIŪTĖ

LIETUVOS EMIGRANTAI IR VALSTYBĖ: IDEOLOGIJA IR KOMUNIKAVIMO TAKTIKOS

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
prof. dr. Aelita Skaržauskienė

Vilnius

2017

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

KOMUNIKACIJOS INSTITUTAS

LIETUVOS EMIGRANTAI IR VALSTYBĖ: IDEOLOGIJA IR KOMUNIKAVIMO TAKTIKOS

Komunikacijos ir kūrybinių technologijų magistro baigiamasis darbas

Vadovė

_____ prof. dr. Aelita Skaržauskienė

Recenzentas

_____

2017

Atliko

_____ stud. N. Adomavičiūtė

2017-12-04

Vilnius

2017

TURINYS

Paveikslų sąrašas 4
ĮVADAS 5
I. LIETUVOS POLITIKOS IR KOMUNIKACIJOS MODELIAVIMAS EMIGRACIJOS PROCESE 8
1.1. Valstybė ir migraciniai persikėlimai 8
1.2. Emigracijos samprata ir jos pradžia Lietuvoje, priežastys ir pasekmės 10
1.3. Žiniasklaida ir valstybės vykdoma komunikacija emigrantų grįžimui skatinti 12
1.4. Lietuvos ir Europos darbo rinka 16
II. TYRIMO METODOLOGIJA 20
III. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ 21
IŠVADOS 38
REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI 39
LITERATŪRA 40
SANTRAUKA 42
SUMMARY 43
PRIEDAI 44

Diagramų ir paveikslų sąrašas

1.2.1. diagrama. Jaunimo emigracijos srautas 10
1.2.2. diagrama. Populiariausios jaunimo emigracijos šalys 11
3.1. pav. Moterų ir vyrų pasiskirstymas 21
3.2. pav. Respondentų amžius 21
3.3. pav. Respondentų išsilavinimas 22
3.4. pav. Respondento darbo laikas, kurį jis pradirbo Lietuvoje iki emigracijos 23
3.5. pav. Lietuvių emigrantų populiacija pasaulyje 23
3.6. pav. Laikotarpis, kurį respondentai praleido kitoje šalyje 24
3.7. pav. Darbo radimas kitoje šalyje 25
3.8 pav. Labiausiai lietuvių emigraciją skatinantys veiksiniai 26
3.9. pav. Respondentų nuomone, geriausia lietuvio savybė, padedanti įsitvirtinti kitoje šalyje 27
3.10. pav. Veiklos ir institucijos, skatinančios susigrąžinti Lietuvos emigrantus 28
3.11. pav. Dažniausias komunikacijos kanalas, skleidžiantis informaciją apie Lietuvą 29
3.12. pav. Lietuvos institucijų pasitikėjimo rodiklis 30
3.13. pav. Respondentų nuomonė apie mokesčių nemokėjimą / slėpimą Lietuvoje 31
3.14. pav. Respondentų nuomonė apie sritį Lietuvoje, kurią keisti reikėtų labiausiai 32
3.15. pav. Respondentų domėjimasis darbo skelbimais Lietuvoje 33
3.16. pav. Respondentų didžiavimasis Lietuvos pilietybe 33
3.17. pav. Respondentų planai dėl grįžimo į Lietuvą 34
3.18. pav. Respondentų įvertinimas dėl išvykimo iš Lietuvos 35
3.19. pav. Emigrantų nuomonė apie Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimą 35
3.20. pav. Respondentų aktyvumas internete organizuojamuose konkursuose 36

ĮVADAS

Šiuolaikinės valstybės gerovė itin priklauso nuo visuomenės pasitikėjimo. Žmonės, nejausdami glaudaus ryšio su valstybe, praranda atsakomybės jausmą prieš ją, prieš visuomenę ir savo tautą. Tai kelia didelę grėsmę savarankiškos tautos išlikimui ir tobulėjimui, valstybės gyvybingumui ir plėtrai[1]. Kiekvienos valstybės siekis turėtų būti sukurti kuo geresnę aplinką savo piliečiams, kuriems bene svarbiausias saugumo rodiklis būtų geras ekonominis pragyvenimo lygis.

Visuomenės nuomonės tyrimai konstatuoja grėsmingą visuomenės ir valstybės atotrūkį. Nuolatinis piliečių nepasitikėjimas politikais, partijomis, Vyriausybe ir savo pačių išrinktu Seimu rodo, kad valdžia nepateisina visuomenės lūkesčių[2]. Bet nepasitikint valstybe, kurioje gyvenama, ilgainiui ne tik nebūtų jaučiamas poreikis ją ginti ar už ją kovoti, bet ir joje toliau likti. Be aktyvių piliečių nebus sukurtas ir aukštas ekonomikos ir bendras gerovės modelis. To padariniai labiausiai jaučiasi kaimiškose Lietuvos vietovėse, kuriuose vis daugėja žmonių, gaunančių iš valstybės paramą.

Iki šiol Lietuvos visuomenės ir politinės tautos būklei bei ryšiams su valstybe nebuvo skiriamas adekvatus jų reikšmei dėmesys, nors gana aiškiai ir dažnai akademiniuose ar politikos sluoksniuose pabrėžiama, kad Lietuvos pilietinė visuomenė nėra susiformavusi, valdžia nutolusi nuo visuomenės ir nepateisina tikrųjų tautos lūkesčių, o lietuvių tautai trūksta tokių savybių, kurios spartintų valstybės gerovės plėtrą[3].

Mūsų žmogiškumas yra socialinis produktas, kuris kyla socializacijos eigoje – socialinės sąveikos procesas, kurio metu žmonės įgyja žinias, požiūrį, vertybes ir elgesį, būtinus veiksmingam dalyvavimui visuomenėje. Komunikacija yra būtinas mechanizmas, kuriuo žmonės siekia socialinių tikslų. Tai leidžia jiems koordinuoti sudėtingas grupines veiklas, o tai yra institucinio gyvenimo pagrindas[4].

Tyrimo objektas. Valstybės komunikavimo taktikos su emigrantais ir jų grįžtamasis ryšys.

Tyrimo problema. Ar veiksminga valstybės ir emigrantų komunikacija?

Tyrimo tikslas. Identifikuoti svarbiausias valstybės komunikavimo su emigrantais taktikas, grėsmes bei kylančius iššūkius ir pateikti galimus problemų sprendimo būdus.

---

[1] Strateginių studijų centras ir Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos tauta: būklė ir raidos perspektyvos* (Vilnius: Versus aureus. 2006), 12.
[2] *Ibid*., p. 30.
[3] *Ibid*., p. 12.
[4] J. W. Vander Zanden, *Sociology.* (Chicago: R. R. Donnelly & Sons Company, 1990), 65.

Tyrimo uždaviniai:

1. Taikant literatūros analizę, pateikti aktualiausių mokslinių straipsnių ir bazinės informacijos teorijos apžvalgą nagrinėjama tema.
2. Išanalizuoti emigracijos poveikį Lietuvai ir iš to kylančius iššūkius valstybės politikoje.
3. Anketavimo metodu atlikti kiekybinę duomenų analizę, tam, kad būtų ištirti pagrindiniai faktai ir Lietuvos emigrantų požiūris į valstybės vykdomą komunikaciją.
4. Pateikti pasiūlymus dėl emigracijos slopinimo ir galimų kitų komunikavimo būdų.

Temos ištirtumas.

Emigraciją ir su ja susijusius procesus analizavo Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkai bei tyrėjai: J. Bagdanavičius, Z. Jodkonienė (2008), R. Rudžinskienė (2008), D. Beržinskienė, S. Kairienė, R. Virbickaitė (2009), A. Janušauskas, E. Nedzinskas, A. Uleckas, P. Vepšta (2009), M. Butkus, K. Matuzevičiūtė (2009; 2010), G. Kasnauskienė, T. Šiaudvytis (2010), R. Čiarnienė, V. Kumpikaitė (2011), S. Stanaitis (2011), M. E. Kaminska, M. Kahancova (2011), W. Pearlman (2013), L. M. McLaren (2013)[5].

Šių autorių darbuose nagrinėjamos migracijos priežastys ir pasekmės, padariniai šalies ekonomikai, tyrinėjami emigracijos pasiskirstymai ir natūrali gyventojų kaita.

Temos aktualumas ir naujumas.

Iki šiol nagrinėti tyrimai atskleidė emigracijos priežastis, emigracijos tikslines šalis ir statistinius duomenis. Šiuo magistriniu darbu siekiama ištirti Lietuvos valstybės vykdomą komunikaciją emigrantų atžvilgiu. Nagrinėjami šiandieniai įvykiai Lietuvoje ir vykdoma komunikacija Lietuvos emigrantų atžvilgiu.

Darbo struktūra:

Magistrinį darbą sudaro įvadas, paveikslų sąrašas, III skyriai, išvados ir rekomendacijos, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas ir priedai.

Pirmoje magistrinio darbo dalyje pateikiama tiriamos temos teorinė apžvalga. Šioje dalyje yra apžvelgiama migracijos, emigracijos raida pasaulyje ir Lietuvoje. Analizuojamas migracijos vaidmuo pasaulyje, emigracijos poveikis Lietuvos valstybei, įtaka bei svarba šiuolaikinei visuomenei. Pagrindiniai informacijos šaltiniai yra užsienio mokslininkų darbai, straipsniai ir statistiniai duomenys.

Antroje darbo dalyje yra aprašomas atlikto tyrimo metodinis pagrindimas.

[5] Rasa Rudžinskienė ir Lina Paulauskaitė, „Lietuvos gyventojų emigracijos priežastys ir padariniai šalies ekonomikai“. Šiaulių universitetas (2014): 63.

Trečioje darbo dalyje pateikiamo atlikto tyrimo analizė, kuriame Lietuvos išeiviams buvo pateikta internetinė apklausa. Respondentų atsakymai apdoroti statistiškai ir analizuojami galutiniai rezultatai. Pagal tyrimo rezultatus suformuluoti pasiūlymai emigracijos mažinimo proceso taikymui.

Raktiniai žodžiai: migracija, emigracija, globalizacija, politika, socializacija, socialiniai tinklai, komunikacija, valstybės politika.

Moksliniai metodai:

1. Mokslinės literatūros analizė
2. Dokumentų analizė
3. Anketinė apklausa
4. Statistinių duomenų analizė

I. LIETUVOS POLITIKOS IR KOMUNIKACIJOS MODELIAVIMAS EMIGRACIJOS PROCESE

1.1. Valstybė ir migraciniai persikėlimai

Valstybė – yra svarbiausia visuomenės politinės sistemos organizacija, valdanti visuomenę ir užtikrinanti jos socialinės struktūros, susidedančios iš socialinių grupių ir klasių, tautinių, kultūrinių, religinių, istorinių ir kitokių bendruomenių ir atskirų individų, išsaugojimą. Valstybė suprantama ir aiškinama plačiąja ir siaurąja prasme. Plačiąja prasme valstybė yra visų politiškai organizuotų piliečių, gyvenančių tam tikroje apibrėžtoje teritorijoje, visuma. Siaurąja prasme – valdymo institucijų visuma, kurios leidžia įstatymus ir užtikrina jų įgyvendinimą[6].

Šių dienų politikos bendriausia reikšmė yra tokia: politika – tai bendro žmonių gyvenimo visuomenėje nuolatinio valdymo, apimančio viešojo gyvenimo planavimą, organizavimą, reguliavimą ir kontrolę, veikla[7].

Kuo svarbi valstybės politika gyventojams? Valdžia palaiko tam tikrą tvarką valstybėje, užtikrina (daugiau ar mažiau) gyventojų saugumą, perskirsto didelę nacionalinių pajamų dalį, daro didelę įtaką gyvybiškai svarbioms tautos gyvenimo sritims: ekonomikai, kultūrai, tarptautiniams santykiams ir kt. Priklausomai nuo valstybės politikos tai atliekama toli gražu ne visose valstybėse vienodai ir ne visada išmintingai[8].

Du ar tris pastaruosius šimtmečius politinė raida iš tiesų veikė ekonomikos kaitą ne ką mažiau negu pastaroji – politiką. Dabar vyriausybėms tenka itin svarbus vaidmuo skatinant (o kartais ir stabdant) ekonomikos augimo tempą, visoms industrinėms valstybėms taip pat būdingas didelis valdžios kišimasis į gamybą – juk stambiausi šių šalių darbdaviai, be abejo, yra jų vyriausybės[9].

Pasikeitė ne tik mąstymo būdas, bet ir idėjų turinys. Savikūros, laisvės, lygybės ir demokratijos idealai susiformavo daugiausia per du-tris pastaruosius šimtmečius. Šie idealai padėjo išjudinti, socialinės ir politinės kaitos procesus, tarp jų ir revoliucijas. Jie negali būti siejami su tradicija, nes veikiau siūlo kitką – nuolatos pertvarkyti gyvenimą tam, kad žmogus tobulėtų. Tiesa, šie idealai išsirutuliojo Vakaruose, tačiau vėliau juos imta taikyti visuotinai ir globaliai, o tai paskatino daugumos pasaulio regionų kaitą[10]

---

[6] Algimantas V. Indriūnas ir Jonas G. Siaurukas, *Socialinis liberalizmas ir kitos politinės ideologijos.* (Vilnius: Firidas, 2006), 24 p.
[7] *Ibid*., p. 12.
[8] *Ibid*., p. 13.
[9] Anthony Giddens, *Sociologija* (Kaunas: UAB Poligrafija ir informatika, 2005), 57 p.
[10] *Ibid*., p. 57.

Migracija nėra naujas reiškinys, tačiau ji, ko gero, spartėja, būdama sudedamąja globalinės integracijos proceso dalimi. Pasaulinės migracijos modelius galima laikyti vienu atspindžių, rodančių sparčiai kintančius ekonominius, politinius bei kultūrinius šalių tarpusavio saitus[11].

Dėl pokyčių, šiandien vykstančių pasaulyje, skirtingos kultūros ir visuomenės ima priklausyti viena nuo kitos labiau negu kada nors anksčiau. Spartėjant kaitos tempui, įvykiai vienoje pasaulio vietoje gali tiesiogiai paveikti žmones bet kurioje kitoje teritorijoje. Iš dalies dėl minėtų naujųjų elektroninės komunikacijos formų visi gyvename „vienas kito kieme“ kur kas artimiau negu ankstesnės kartos. Globali sistema reiškia ne vien aplinką, kurioje rutuliuojasi ir keičiasi atskiros visuomenės – pavyzdžiui, Britanija. Socialinės, politinės bei ekonominės sąsajos, kertančios šalių sienas, lemtingai veikia tų šalių žmonių gyvenimą[12].

Bendriausias bet kokios visuomenės tikslas – turėti sąlygas laisvam, produktyviam ir kūrybiškam visuomenės narių ir grupių interesų suderinamumui. Tai keturi svarbiausi visuomenės poreikiai: tvarka, saugumas, teisingumas ir laisvė. Valstybė gali būti traktuojama ir kaip instrumentas, padedantis suderinti ir užtikrinti visuomenės poreikius, ir kaip specifinė institucija, varžanti visuomenės interesus. Todėl valstybės dilema – turėti valstybei ištikimą visuomenę, bet per daug neriboti visuomenės poreikių, skirtingų visuomenės grupių interesų[13].

Bendriausiu valstybės tikslu galima laikyti siekį sukurti optimalią aplinką savo piliečių ekonominei ir kūrybinei veiklai, politikai, visuomeniniam gyvenimui ir poilsiui. Toks tikslas pateiktas ir Lietuvos ilgalaikės raidos strategijoje[14].

Politinio susvetimėjimo mastas atskleidžia Lietuvos pilietinės visuomenės silpnumą. Pagrindiniai pilietinės visuomenės lygio ir organizuotumo rodikliai – bendras pasitikėjimas, dalyvavimas asociacijose, visuomeninių organizacijų skaičius – kinta lėtai arba visai nekinta. Pagal šiuos rodiklius Lietuva pilietinės visuomenės raidoje yra viena labiausiai atsiliekančių valstybių Europoje[15].

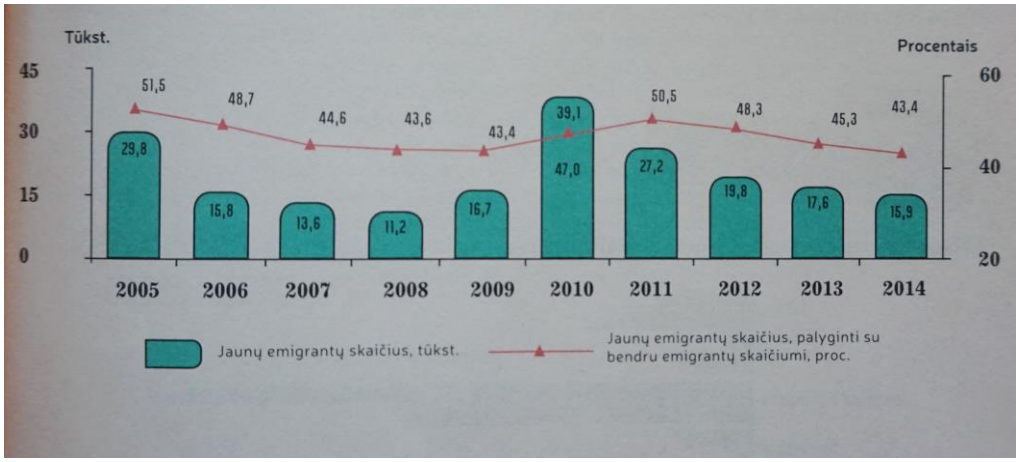
---

[11] Stephen Castles, and Mark J. Miller, *The age of migration: international population movements in the modern world* (London: Macmillan, 1993).
[12] Anthony Giddens, *supra note*, p. 58-59.
[13] Strateginių studijų centras ir Pilietinės visuomenės institutas. *supra note,* p. 12.
[14] *Ibid.*
[15] *Ibid*., p. 15.

1.2. Emigracijos samprata ir jos pradžia Lietuvoje, priežastys ir pasekmės

Lietuva – emigracijos šalis. Per pastaruosius dešimt metų (2005–2014 m.) iš Lietuvos emigravo 438,5 tūkst. gyventojų, jaunimas (14–29 metų amžiaus) sudarė 47,1 procento visų emigravusiųjų. Daugiausia emigruoja 19–24 metų amžiaus jaunuoliai (žr. 1.2.1. diagrama)[16].

1.2.1. diagrama. Jaunimo emigracijos srautas

Cit. pagal „2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalga“, 25 p.

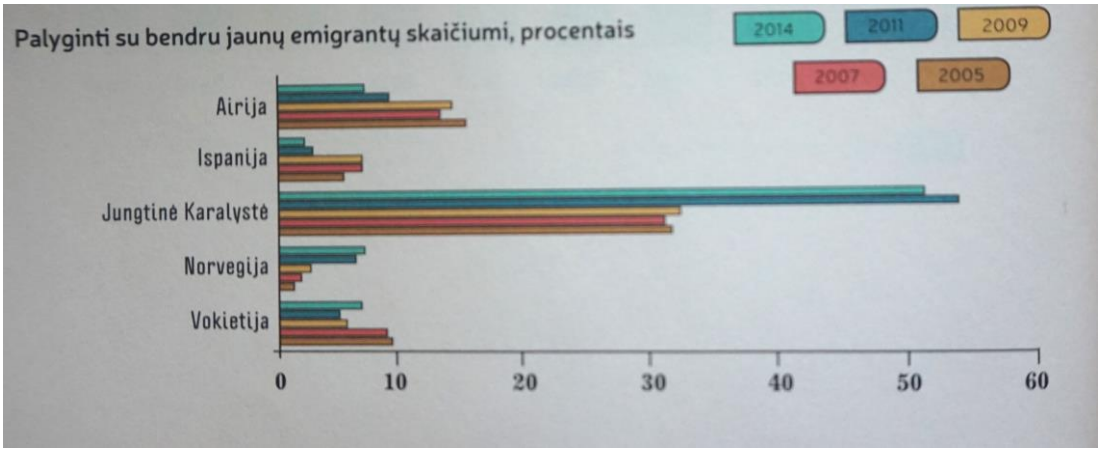
Didžiausia šalies jaunuolių emigracija buvo 2005 m. ir 2010 m. (atitinkamai 29,8 tūkst. ir 39,1 tūkst.). Jaunimo, kaip ir visų kitų šalies gyventojų, emigracijos srauto padidėjimui 2005–2006 m. įtaką padarė įsigaliojęs laisvas gyventojų judėjimas, 2004 m. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą. Tikėtina, kad netolygiam emigrantų skaičiaus augimui 2010–2011 m. įtakos turėjo Lietuvos Respublikos įstatymu nustatyta prievolė nuolatiniams šalies gyventojams mokėti privalomojo sveikatos draudimo įmokas, tai paskatino deklaruoti savo išvykimą ir tuos emigrantus, kurie buvo emigravę jau ankstesniais metais[17].

2014 m. 49 proc. visų jaunų emigrantų sudarė 19–24 metų amžiaus, 41,3 proc. – 25–29 metų amžiaus jaunuoliai (2005 m. – atitinkamai 50,3 ir 24,4 proc.).

Jungtinė Karalystė – pagrindinė jaunimo emigracijos tikslo valstybė. 2005–2009 m. į šią šalį emigravo kas trečias, o 2011–2014 m. – kas antras šalies jaunuolis. Airija buvo antroji emigracijos tikslo valstybė (2005 m. – 15,2 proc., 2014 m. – 7 proc. visų jaunų emigrantų). 2014 m. patraukliausiomis jaunimo emigracijos šalimis buvo Jungtinė Karalystė (50,9 proc. visų emigrantų), Norvegija (7,2 proc.) ir Airija (7 proc.) (žr. 2 lentelė)[18].

[16] Lietuvos statistikos departamentas, *2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalga* (Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2015), p. 25.
[17] *Ibid.*
[18] *Ibid.*, p. 26.

1.2.2. diagrama. Populiariausios jaunimo emigracijos šalys

Cit. pagal „2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalga“, 26 p.

Lietuvos Seimas priima labai daug įstatymų, palyginus su kitomis valstybėmis. Siekiant patraukti žiniasklaidos ir visuomenės dėmesį, kartais ilgai svarstomi neprioritetiniai klausimai (pvz., Grūto parko veiklos nutraukimas)[19].

Šalies bendro vidaus produkto dalis, kuri perskirstoma, sudarant valstybės biudžetą, vadinama mokesčių našta. Dėl demografinių pokyčių – mažėjant gimstamumui, ilgėjant vidutiniam gyventojų amžiui ir dėl kitų priežasčių mokesčių naštą dažnai tenka didinti. Todėl yra nemažai žmonių, kurie nenori mokėti mokesčių. Todėl mokesčių surinkimui ir drauge valstybės normalios veiklos užtikrinimui tenka panaudoti valstybės galią, priversti mokėti mokesčius ir tuos piliečius, kurie to nedaro[20].

Pasak p. Zalatoriaus, Lietuvai nereikia didesnių mokesčių, visų pirma mums reikia, kad visi mokesčius mokėtų ir reikia didesnės masės žmonių, kurie norėtų juos mokėti. „Kalbame apie 1-1,5 mln. jaunų žmonių, kuriems patiktų ši valstybė. Net jeigu šiandien jie nevadina savęs lietuviais. Po 2-3 kartų jie bus lietuviai, jų vaikai laimės „Eurovizją“ ir mes tuo džiaugsimės. Kitaip sakant, jeigu mes pašalinsime užsieniečių baimę, juos priimsime – laimėsime žymiai daugiau, negu bandydami prisitraukti tuos lietuvius. Tiesiog visi turi matyti savo atsakomybę šiame procese ir stengtis tą atsakomybę įgyvendinti atvira širdimi, švariomis rankomis ir blaivia galva“[21].

[19] Ramūnas Vilpišauskas ir Vitalis Nakrošis, *Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka* (Vilnius: Eugrimas, 2003).
[20] Algimantas V. Indriūnas ir Jonas G., *op. cit.*, p. 30.
[21] Verbienė, Irma, „*Zalatorius: išlipkime iš brangių automobilių ir pasivaikščiokime*“ (Verslo žinios, 2017 gruodžio 1, https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2017/12/01/zalatorius-islipkime-is-brangiu-automobiliu-ir-pasivaiksciokime#ixzz50CFUJgju

1.3. Žiniasklaida ir valstybės vykdoma komunikacija emigrantų grįžimui skatinti

Pasak L. Nevinckaitės, žiniasklaida neformaliai prisideda prie vertybių, socialinių normų ir socialinių vaidmenų išmokimo ir perdavimo, pateikdama elgesio pavyzdžių[22].

Žiniasklaidos poveikio tyrėjai taip pat turės gerokai išplėsti dėmesio lauką. Internetas turėjo didelį poveikį kitais aspektais, kurių neapima tradiciniai žiniasklaidos efektų požiūriai. Pavyzdžiui, internetas paskatino teisinio žiniasklaidos reguliavimo pokyčius, turėjo įtaką kai kurioms ekonomikos rūšims, sukūrė naujas socialinio mobilizavimo formas[23].

Šiuolaikinė visuomenė tampa informacine visuomene – ji remiasi žiniomis ir informacija. Moderni visuomenė yra politiškai aktyvi, o jos veiksmus didžiąja dalimi lemia gaunama informacija. Todėl valdant informacijos srautus galima valdyti visuomenės judesius. Šie pokyčiai įvyko dėl trijų svarbiausių veiksnių:

Visuomenė pasidarė labiau priklausoma nuo politinės ir ekonominės sferos informacijos.

Komunikacija, paskatinta naujų technologijų, pasidarė globali.

Vyriausybės pasidarė labiau priklausomos nuo visuomenės nuomonės ir palaikymo[24].

Visuomenės nuomonė šiuolaikinėse demokratinėse valstybėse yra neatsiejama politinės sferos dalis. Yra laikoma savaime suprantamu dalyku, kad visuomenė turi apsisprendimo laisvę rinkti, o vėliau ir kontroliuoti savo valdžią, t. y. užtikrinti paramą valdžios sprendimams (nes be paramos sunku tikėtis efektyvaus sprendimų įgyvendinimo). Tačiau demokratinė politinė sistema gali neatrodyti tokia ideali, jei panagrinėsime galimybę, kad visuomenės nuomonė gali būti formuojama kryptingomis pastangomis, ar tiksliau sakant – ta visuomenės nuomone gali būti manipuliuojama[25].

Manipuliuoti visuomenės nuomone skatina informacinio amžiaus sąlygos. Kiekvieną dieną mes esame bombarduojami komunikacinių pranešimų, kurių tikslas – kuo nors mus įtikinti (kad mums reikia kaip tik tokios dantų pastos; kad šita partija sukurs gerovę valstybėje greičiau; kad laiku nepasirinkę privataus pensinio draudimo senatvėje skursime ir taip toliau)[26].

Greita komunikacija, didesnės svarbos teikimas žinioms, nuolatinė jų plėtra ir taikymas lemia glaudesnius ir aktyvesnius socialinių tyrimų ir studijų, socialinės praktikos ir socialinės raidos tarpusavio santykius. Mūsų, kaip socialinės veiklos dalyvių, vaidmuo šioje sąveikoje gali būti esminis. Socialinis pasaulis kinta net mums jį studijuojant, o ką jau kalbėti apie novatoriškos socialinės veiklos ar tyrimų inicijuotus pokyčius. Todėl komunikacijos reikšmės suvokimas, komunikacinės

[22] Laima Nevinckaitė, *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos* (Vilnius: UAB „Petro ofsetas“, 2011), p 70.
[23] *Ibid*., p. 111.
[24] Tomas Janeliūnas, *Komunikacinis saugumas* (Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007), p. 96.
[25] *Ibid*., p. 98.
[26] *Ibid*.

kompetencijos plėtra, komunikacinių mokėjimų ir įgūdžių lavinimas aktualūs ne tik studijuojant komunikacinės elgsenos dalykus[27].

Mes kasdien patiriame bendravimo sunkumų dėl įvairių socialinių perskyrų – lyties, klasės, rasės, amžiaus, religijos, regiono, valstybės bei kalbos [28].

Greita komunikacija, didesnės svarbos teikimas žinioms, nuolatinė jų plėtra ir taikymas lemia glaudesnius ir aktyvesnius socialinių tyrimų ir studijų, socialinės praktikos ir socialinės raidos tarpusavio santykius. Mūsų, kaip socialinės veiklos dalyvių, vaidmuo šioje sąveikoje gali būti esminis. Socialinis pasaulis kinta net mums jį studijuojant, o ką jau kalbėti apie novatoriškos socialinės veiklos ar tyrimų inicijuotus pokyčius. Todėl komunikacijos reikšmės suvokimas, komunikacinės kompetencijos plėtra, komunikacinių mokėjimų ir įgūdžių lavinimas aktualūs ne tik studijuojant komunikacinės elgsenos dalykus[29].

Geros komunikacijos esmė yra užtikrinti, kad visiems su projektu susijusiems žmonėms būtų laiku pateikiama reikalinga informacija[30].

Išskyrėm penkias veiklas ir organizacijas Lietuvoje, skatinančias piliečius reemigruoti:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos prioritetai

2017 m. kovo 13 d. nutarimu Nr. 167 patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planas. Išskirtas V prioritetas, kurio pagrindas – saugi valstybė. Kaip vienas iš punktų yra Lietuvybės ir užsienio lietuvių ryšių su Lietuva stiprinimas. Jame siekiama:

a) Efektyvesnio užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą modelio sukūrimas.

b) Paramos teikimo lituanistiniam švietimui užsienyje analizė ir teikiamos paramos veiksmingumo didinimas.

c) Lietuvos diasporos profesionalų tinklų pagal jų veiklos sritis sukūrimas, įgalinimas ir specialistų įtraukimas į įvairias veiklas Lietuvoje.

d) Dvigubos pilietybės įteisinimas.

e) Internetinės erdvės „Globali Lietuva“, kurioje užsienio lietuviai vienoje vietoje rastų jiems aktualią informaciją (diasporos žemėlapis, užsienio lietuvių organizacijų kontaktai, veikla, lituanistinės mokyklos, projektų konkursai, Lietuvos pristatymai ir kt.), sukūrimas[31].

---

[27] Beata Grebliauskienė ir Nijolė Večkienė, *Komunikacinė kompetencija* (Vilnius: Žara, 2004), p. 6.

[28] Peters John Durham, *Kalbėjimas Vėjams / Komunikacijos idėjos istorija* (Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2004), p. 7.

[29] Beata Grebliauskienė, *op. cit*., p. 6.

[30] Rick, A., Morris, ir Brette McWhorter Sember, *Sėkmingų projektų vadyba: kas žinotina, norint gerai atlikti darbą, kaip komunikuoti ir spręsti problemas* (Vilnius: UAB „Verslo žinios“, 2010), p. 20.

[31] Mano Vyriausybė. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/2017_veiklos_prioritetai.pdf

2) Valstybės atkūrimo šimtmečio projektas

Vasario 16-oji – pati reikšmingiausia Lietuvos istorijos data. 1918 metais įkurta nepriklausoma moderni piliečių valstybė, kurią turėjo valdyti demokratiškai išrinkta valdžia, ir kartu simboliškai atgaivinta senojoje Lietuvoje (1253–1795 metai) puoselėta Lietuvos valstybingumo tradicija.

Šios programos tikslas ir uždaviniai:

Sutelkti Lietuvos žmones ir užsienyje gyvenančius lietuvius švęsti atkurtos Lietuvos gimtadienį, skatinti didžiuotis savo šalimi, būti svarbiais ir aktyviais savo šalies gyvenimo dalyviais.

Didinti Lietuvos žinomumą užsienyje.

Įtvirtinti Vasario 16-ąją kaip svarbiausią Šimtmečio datą ir užtikrinti, kad Lietuvos žmonės ir užsienyje gyvenantys lietuviai įsitrauktų į jos šventimą.

Daugiausia dėmesio skirti visuomenę buriančioms masinėms iniciatyvoms, stiprinančioms pasididžiavimą Lietuva (Vasario 16-ajai skirti renginiai, Liepos 6-osios iniciatyva „Tautiška giesmė“ aplink pasaulį“, Dainų šventė), ir tęstinėms visuotinėms kampanijoms;

Užtikrinti bendrą patrauklią Šimtmečio istorinio naratyvo sklaidą – kurti su suinteresuotomis valstybės institucijomis ir kitais partneriais naujus projektus, įtraukti į juos anksčiau suplanuotus projektus (parodos, audiovizualinė produkcija, informacinės kampanijos ir leidiniai);

Užtikrinti pozityvios informacijos apie Lietuvą užsienio valstybių žiniasklaidoje ir socialinėse medijose[32].

3) Projektas „Kryptis LIETUVA“

Migruojančią Lietuvą pakeisti į sugrįžtančią galime, tačiau tam reikalingos ne tik valstybės institucijų pastangos, labai svarbus nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių, verslo įmonių ir kiekvieno iš mūsų indėlis.

Vyriausybės kanceliarija skelbia apdovanojimus „Kryptis LIETUVA“ ir kviečia visuomenę teikti iniciatyvas, kuriomis užsienio lietuviai skatinami sugrįžti ir dirbti Lietuvoje arba jiems padeda lengviau integruotis sugrįžus po daugelio metų, praleistų svetur[33].

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos ir Lietuvos Respublikos ūkio ministerijos koordinuojama viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ įgyvendinama Jaunųjų profesionalų programa „Kurk Lietuvai“ prisideda prie užsienio lietuvių ryšių su Lietuva stiprinimo. Įgyvendinant Jaunųjų profesionalų programą „Kurk Lietuvai“, siekiama išlaikyti ryšį su užsienyje gyvenančiu ar išvykusiu studijuoti jaunimu ir skatinti jį užsienyje įgytas teorines ir praktines žinias pritaikyti Lietuvos valstybės institucijose ir įstaigose. Planuojama, kad kasmet ne mažiau kaip 20 tarptautinės darbo ar studijų patirties įgijusių lietuvių vienus metus prisidės prie Lietuvos Respublikos valstybės sektoriaus veiklos.

---

[32] „*Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio šventės koncepcija*“. Atkurtai Lietuvai 100. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.lietuva.lt/100/lt/lietuvai-100/sventes-koncepcija

[33] *Kryptis Lietuva,* Atkurtai Lietuvai 100. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.lietuva.lt/100/lt/kryptis-lietuva

Užsienyje gyvenančių jaunuolių įtraukimas į valstybės institucijų ir įstaigų veiklą padėtų didinti valdžios sektoriaus veiksmingumą, formuoti teigiamą šalies įvaizdį, skatintų jaunuolius įsilieti į Lietuvos gyvenimą[34].

4) Internetinė erdvė „Globali Lietuva“

Lietuva vertina diasporos potencialą ir siekia sutelkti Lietuvos diasporą valstybei stiprinti ir jos vardui garsinti. Šiam tikslui 2011 m. pradėta įgyvendinti „Globalios Lietuvos“ programa. Pagrindinė jos idėja: esame viena Lietuvos tauta ir kiekvienas motyvuotas lietuvis ar su Lietuva save siejantis asmuo yra svarbus ir reikalingas Lietuvai, nesvarbu, kur jis dirbtų ir gyventų, kiekvienas savo žiniomis, idėjomis ir patirtimi gali prisidėti prie valstybės ir visuomenės pažangos. Projekto iniciatorius – LR užsienio reikalų ministerijos Užsienio lietuvių departamentas[35].

5) Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“

Tarptautinė migracijos organizacija (TMO) yra vienintelė tarptautinė tarpvyriausybinė organizacija, dirbanti migracijos srityje.

Migracijos informacijos centro (MIC) „Renkuosi Lietuvą“ tikslas:

Po ilgesnio laiko praleisto svetur priimti sprendimą sugrįžti ir bandyti iš naujo įsitvirtini savo šalyje nėra lengva. Sugrįžus vienu metu tenka spręsti daugybę praktinių klausimų ir pratintis prie šalyje gerokai pasikeitusios situacijos.

MIC „Renkuosi Lietuvą“ darbuotojai vieno langelio principu teikia konsultacijas visiems sugrįžusiems, apie grįžimą galvojantiems lietuvių emigrantams arba visiems norintiems atvykti į Lietuvą. Konsultacinė pagalba teikiama darbo, švietimo, sveikatos apsaugos, šeimos narių užsieniečių integracijos ir kitais su grįžimu susijusiais klausimais[36].

[34] Lietuvos Respublikos Vyriausybė, *„Dėl „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo,* 2011-10-19. https://www.urm.lt/uploads/default/documents/GL%202017-2019%20TVP_LRS.pdf

[35] Užsienio reikalų ministerija. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/pristatyta-urm-koordinuojama-globalios-lietuvos-programa-seime-vyriausybeje-ir-garbes-konsulams

[36] Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://renkuosilietuva.lt/

1.4. Lietuvos ir Europos darbo rinka

Akivaizdžiausiai migracija paveikė darbo ir užimtumo struktūrą. Tačiau būtų sunku visus ekonominius migracijos efektus atskleisti tik per užimtumo ir darbo klausimus[37].

Be to, judėdami žmonės nešasi ir savo kultūrą. Dėl migrantų gyvenviečių ir bendruomenių kūrimosi užsimezga nauji, anksčiau neegzistavę socialiniai santykiai tarp gimtosios šalies visuomenės ir emigrantų bendruomenės bei gimtosios šalies ir priimančiosios šalies visuomenių. Imigrantų bendruomenių su ar be plačių ryšių su jų gimtąja vieta egzistavimas sukuria naujus ir transformuoja įprastus kultūrinės galios ir socialinio indentifikavimo būdus. Kai susikuria imigrantų bendruomenės, neišvengiamai atsiranda galimybė lyginti jų kultūrą su vietine kultūra ir jas priešinti. Žmonių judėjimas savo ruožtu skatina naujų idėjų, religijų, įsitikinimų ir t. t. judėjimą[38].

Kaip matėme, tarptautinės darbo jėgos migracijos Europoje istorija ilga. Darbo jėgos judėjimą lėmė imperijų plėtra, tautų formavimasis ir transatlantinė migracija. Vis dėlto yra nemažai įrodymų, kad devynioliktojo amžiaus pabaigoje Europoje vykusi industrializacija, vis didėjantis nacionalinių ekonomikų efektyvumo skirtumus ir geležinkelių tarp žemynų tiesimas atvedė prie naujos ir intensyvėjančios regioninės migracijos bangos[39].

Apskritai Europą galima suskirstyti į darbo jėgą importuojančias ir ją eksportuojančias šalis, nors ilgainiui šios kategorijos susilieja. Pavyzdžiui, Švedija po Pirmojo pasaulinio karo iš eksportuotojos tapo grynąja importuotoja. Vokietija ir Didžioji Britanija, nepaisant darbo jėgos importo, devynioliktojo amžiaus pabaigoje ir dvidešimtojo pradžioje vis dar siuntė migrantus užjūrin. Pagrindinės imigrantus priimančios šalys buvo Didžioji Britanija, Prancūzija, Vokietija ir Šveicarija, o pagrindinės darbo jėgos eksportuotojos – Lenkija, Airija ir Italija[40].

Šiandieninės išsivysčiusios valstybės susiduria su nauja demografine problema – visuomenės senėjimu. Pagerėjęs gyvenimo lygis (ekonominis, sveikatingumo), sukėlė sunkiai paaiškinamą reiškinį – mažėjantį gimstamumą. Turint galvoje gyvenimo amžiaus ilgėjimą, išsivysčiusių šalių, tarp jų ir Lietuvos, visuomenė pradėjo sparčiai senėti[41].

Apibendrinant, galima teigti, kad Lietuvos demografinė situacija nėra gera. Guostis, kad kitose išsivysčiusiose šalyse ji dar blogesnė, netiktų. Reikia ieškoti situacijos gerinimo priemonių, kurios gali būti skirstomos į dvi grupes:

---

[37] David Held, Anthony McGrew, David Goldblatt ir Jonathan Perraton, *Globaliniai pokyčiai: politika, ekonomika ir kultūra* (Vilnius: Margi raštai, 2002), p. 316.
[38] *Ibid*., p. 317.
[39] *Ibid*., p. 327.
[40] *Ibid*.
[41] Bronislovas Martinkus, Algimantas Sakalas ir Asta Savanevičienė, *Darbo išteklių ekonomika ir valdymas*, (Kaunas: Technologija, 2006) p. 94.

● ekonominės priemonės. Kaip minėjome, vien jos neleidžia išspręsti problemų net žymiai aukštesnio lygio šalyse. Tačiau Lietuvoje ekonominis lygis yra žemas, todėl jo pakėlimas, ypač keliant jaunų žmonių, šeimų gyvenimo lygį, gali duoti teigiamus rezultatus;

● socialinės priemonės yra ne mažiau svarbios kaip ekonominės. Tarp jų reikėtų skirti: užtikrintumo Lietuvos ateitimi didinimas, tautinės savimonės didinimas, jaunų šeimų skatinimo politikos vykdymas.

Vienas iš rezervų didinti šalies ekonominį potencialą – efektyviai panaudoti darbo išteklius. Tai viena svarbiausių šiandieninių socialinių ekonominių problemų. Ji nepriklauso vien nuo gyventojų gerų norų, tai lemia šalies vykdoma ekonominė politika, ekonominis bendradarbiavimas su kitomis valstybėmis[42].

Nedarbo mažinimo priemones galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes: didinančias darbo pasiūlą ir didinančias darbo paklausą. Darbo pasiūla gali būti padidinta:

● tobulinant darbo rinkos paslaugas. Kai kurie asmenys bedarbiais yra dėl to, kad neturi reikiamos informacijos apie laisvas darbo vietas. Todėl geresnis gyventojų informavimas apie įsidarbinimo galimybes, laisvų darbo vietų duomenų banko kaupimas kompiuteriuose gali padėti mažinti tekamąjį ir struktūrinį nedarbą;

● tobulinant deficitinių specialybių profesionalų parengimą. Naujos arba laisvos darbo vietos dažniausiai būna skirtos specialistams, t. y. darbuotojams tokių profesijų, kurių funkcijas gali atlikti tik nedaugelis. Tuo tarpu dauguma bedarbių yra nekvalifikuoti arba patekę į bedarbių kategoriją iš prarandančiųjų reikšmę ūkio šakų. Todėl vyriausybės parengtos mokymo programos, skirtos trūkstamų specialybių darbuotojams rengti, padėtų bedarbiams greičiau įsidarbinti, produktyviau gyventi ir palengvintų vyriausybės išmokų bedarbiams naštą;

● koreguojant valstybės pagalbą bedarbiams. Nedarbo pašalpos, išmokamos iš valstybės biudžeto, kompensuoja pajamų netekimą nedarbo atveju, apsaugo žmones nuo skurdo. Tačiau šios pašalpos turi grįžtamąją įtaką nedarbo lygiui – jos padidina savanorišką nedarbą ir pailgina darbo vietos ieškojimo trukmę. Dėl to kai kurie ekonomistai siūlo reformuoti nedarbo draudimo sistemą ir mokėti bedarbiams mažesnes pašalpas. Siūloma mažinti ir valstybės įstatymais nustatytą minimalų darbo užmokestį;

● mažinant pajamų mokestį. Ši priklausomybė paprasta: pajamų mokesčio mažinimas tolygus realiojo darbo užmokesčio didinimui, o aukštesnis darbo užmokestis, kitoms sąlygoms esant vienodoms, didina dirbti norinčių žmonių skaičių[43].

Nors darbas yra savaiminė vertybė, jis taip pat yra ir kitų vertingų dalykų šaltinis. Pavyzdžiui, darbas paprastai siejamas su piniginiu atlygiu, kuris užtikrina tam tikrą pragyvenimo lygį. Daugelis

[42] Bronislovas Martinkus, *op. cit.*
[43] *Ibid*.

žmonių, nepriklausomai nuo jų abstrakčių vertybių bei gyvenimo filosofijos, tikisi pasiekti šį tikslą per profesinę veiklą. Be to, uždarbis gali užtikrinti ne tik išteklius, reikalingus pragyvenimui, bet ir patrauklų gyvenimo būdą, komfortą, socialinį prestižą ar net kitų žmonių palankumą. Be uždarbio, darbas individui gali suteikti ir kitokį atlygį, kuris jam gali būti svarbus. Pavyzdžiui, kai kurie žmonės tikisi darbe realizuoti savo vertybes, susijusias su socialine komunikacija. Juk žmonės ieško draugystės, dvasinio artumo ir supratimo ne tik intymiausioje šeimos bei privačių santykių aplinkoje, bet taip pat darbe. Dar kitos individo vertybės yra susijusios su sėkmės, pasižymėjimo, socialinio pripažinimo bei pagarbos siekiais. Šiuolaikiniame pasaulyje visos šios vertybės įgyvendinamos pirmiausia per profesinę veiklą. Be šių esminių žmogaus poreikių, reikia nepamiršti ir poreikio veiklai apskritai. Taigi kai kuriems žmonėms darbo prasmė glūdi galimybėje įgyvendinti savo sugebėjimus, išreikšti save bei tobulinti savo asmenybę[44].

Lietuvos darbo rinka vis dar palyginti primityvi. Ji nėra lanksti, žemas užimtumas, socialinio saugumo ir pajamų garantijų lygis. Lietuvoje mažiausiai iš visų ES šalių bendradarbiauja socialiniai partneriai, labai nedidelis darbuotojų ir darbdavių tarpusavio pasitikėjimas bei darbuotojų lojalumo lygis (2003 metais Lietuvoje buvo mažesnis nei pasaulio vidurkis)[45].

Lietuva per menkai vertina žinių vadybos ir žinių vadybininkų reikšmę šiuolaikinei ekonomikai. Nacionalinio ūkio plėtra vis labiau priklauso nuo to, ar sėkmingai šiame ūkyje susikuria ir veikia nacionalinė inovacijų sistema. Šalyje trūksta labiau išplėtotos verslo, mokslinių tyrimų ir švietimo sąveikos, būtinos nacionalinei inovacijų sistemai formuotis[46].

Žmonės, kurių išsilavinimas ar žinių lygis skirtingas, dažnai tuos pačius reiškinius suvokia nevienodai[47].

Didžiausia mūsų mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros politikos bėda yra ta, kad Lietuvos indėliu į pasaulio mokslą mėginama rūpintis labiau nei pasaulio mokslo laimėjimų diegimu į savo šalies gamybą. Lietuvos inovacinei politikai stinga orientacijos į geriausių pasaulio technologijų, žinių ir patirties perėmimą bei diegimą. Tam per mažai dėmesio skiria ir šalies mokslinių tyrimų, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo politika[48].

Pasak Tomo Šiaudvydžio, didelis jaunų žmonių mirtingumas, emigracija ir sumenkęs gimstamumas lėmė, kad pastaruosius 15 metų Lietuvoje darbingo amžiaus gyventojų mažėjo beveik sparčiausiai visoje Europos Sąjungoje. Skaičiavimai rodo, kad net ir mažėjant mirtingumui bei

---

[44] Kultūros ir meno institutas, *Europa ir mes* (Vilnius: Gervelė, 2001), p. 156.

[45] Strateginių studijų centras ir Pilietinės visuomenės institutas, *Lietuvos tauta: būklė ir raidos perspektyvo (*Vilnius: Versus aureus, 2006), p. 35.

[46] *Ibid*., p. 36.

[47] James A. F. Stoner, Edward. R. Freeman ir Daniel Gilbert, *Vadyba* (Kaunas: UAB „Poligrafija ir informatika“, 1999), p. 520.

[48] Strateginių studijų centras ir Pilietinės visuomenės institutas, *op. cit.,* p. 36.

slopstant emigracijai ekonomikos branduolį sudarančių darbingo amžiaus žmonių skaičius artimiausius 15 metų nyks dar sparčiau nei iki šiol.

Vis dėlto migracija yra svarbiausia darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimo priežastis. Dėl jos darbingų gyventojų šalyje kasmet sumažėdavo apie 20,0 tūkst., daugiausia – jaunimo[49].

Apibendrinant galima teigti, kad migracijos, globalizacijos procesai vyksta visame pasaulyje ir jie atneša ne visada blogas pasekmes. Dažniausiai žmonės migruoja dėl karinių, ekonominių ar geografinių procesų. Dideli migracijos mastai gali sukelti negrįžtamų pokyčių visuomenei. Norint, kad piliečių bendruomenė išgyventų ir klestėtų savo visuomenėje, visų pirma reikėtų, kad ji būtų organizuota ir sistemingai valdoma. Ilgalaikis ir nuoseklus valdymas galimai padėtų atsiskleisti jos vieningumui.

Teorinėje medžiagoje pateiktos penkios organizacijos ar veiklos, skatinančios visuomenės pilietiškumą, atsakingam jos klestėjimui, ir galimai sumažinančios emigracijos procesus.

[49] Tomas Šiaudvytis. „*Darbingo amžiaus gyventojų sparčiai mažėja. Ko tikėtis ateityje?*“. http://old.lb.lt/darbingo_amziaus_gyventoju_sparciai_mazeja_ko_tiketis_ateityje

II. TYRIMO METODOLOGIJA

Tyrimo metodologija

Taikant kiekybinę tyrimo duomenų rinkimo strategiją, pagrindinis dėmesys bus nukreiptas į platesnį emigrantų socialinį reiškinį ir jo supratimą.

Tyrimui buvo parengta 20 klausimų (žr. priedas) elektroninė anketa, parengta per *Google Docs* interneto programą. Apklausoje sudalyvavo 68 respondentai. Visi yra lietuviai emigrantai, gyvenantys kitose šalyse. Per socialinį tinklą *Facebook* užsiregistravus grupėse „Emigrantai svetur“ ir „Lietuviai Anglijoje“ ir paskelbus kvietimą, kiekvienam norinčiam anketos nuoroda buvo siunčiama asmeniškai. Buvo kontaktuojama beveik su visais anketos dalyviais. Stengiamasi atsakyti į visus klausimus, susijusius su tyrimu. Kai kurie respondentai atskirame laiške išsakydavo papildomas mintis, nuomones, komentarus apie klausimus ir galimus papildomus atsakymų variantus. Respondentai taip pat noriai bendradarbiavo ir stengiasi nuoširdžiai dalyvauti tyrime, atsakydami kuo tiksliau į pateiktus klausimus.

Tyrimo laikotarpis – 2017 m. lapkričio mėnuo. Visi respondentų atsakymai išreikšti grafiškai skritulinėse ir stulpelinėse diagramose, tyrimo duomenys paversti procentine išraiška. Skritulinėse diagramose buvo siekta išskirstyti visumos nuomonę, o stulpelinėse – palyginti gautus rezultatus. Tyrimo duomenys analizuojami aprašant statistiką.

Tyrimo imtis: 68 lietuviai emigrantai.

Pagrindiniai respondentams užduoti klausimai buvo susiję su demografija, jų turimu išsilavinimu, darbo patirtimi, požiūrį į Lietuvos valstybės politiką ir požiūrį į gyvenimą užsienyje. Klausimus stengiamasi pateikti logiškus, atspindinčius ir susiejančius su šių dienų pagrindinėmis aktualijomis.

Nors ir buvo bendrauta beveik su kiekvienu respondentu, tačiau laikantis etikos principo: nei vieno respondento tikslūs duomenys nebuvo atskleisti, stengiamasi išlaikyti pagarbą vienas kitam ir sąžiningą informacijos pasidalijimą.

Tyrimo hipotezė.

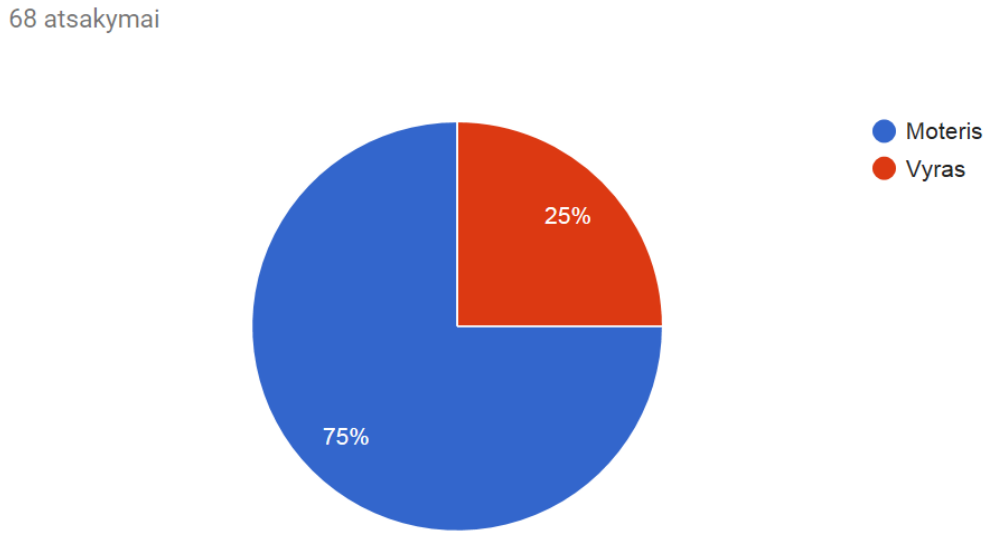
Lietuvos valstybė nepakankamai išnaudoja komunikacijos priemones, kad gerintų savo bendradarbiavimą ir tarpusavio supratimą su emigrantais.

Tyrimo ribotumai.

Kadangi tyrime dalyvauti galėjo respondentai iš viso pasaulio, dėl skirtingų laiko zonų ir įvairaus kiekvieno respondento darbo pobūdžio, tyrimo laikas turėjo būti ilgesnis.

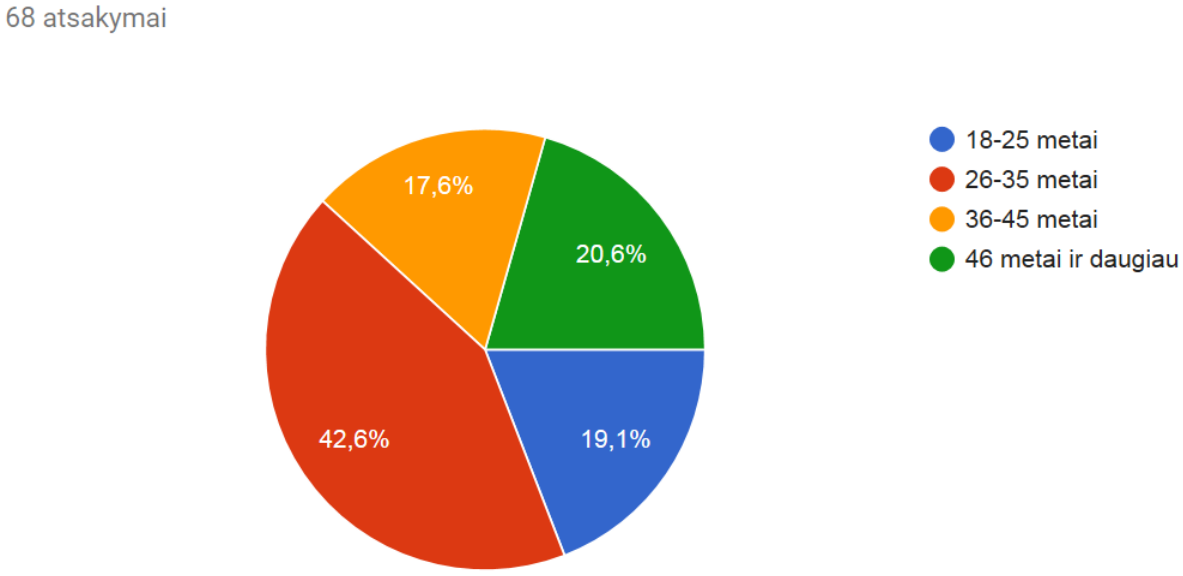
III. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Pirmieji tyrimo klausimai buvo pateikiami, siekiant sužinoti šiek tiek informacijos apie pačius respondetus. Iš pirmojo klausimo pastebime, kad didžiausią dalį (75%) apklaustųjų sudarė moterys, o likęs ketvirtadalis – vyrų (25%).

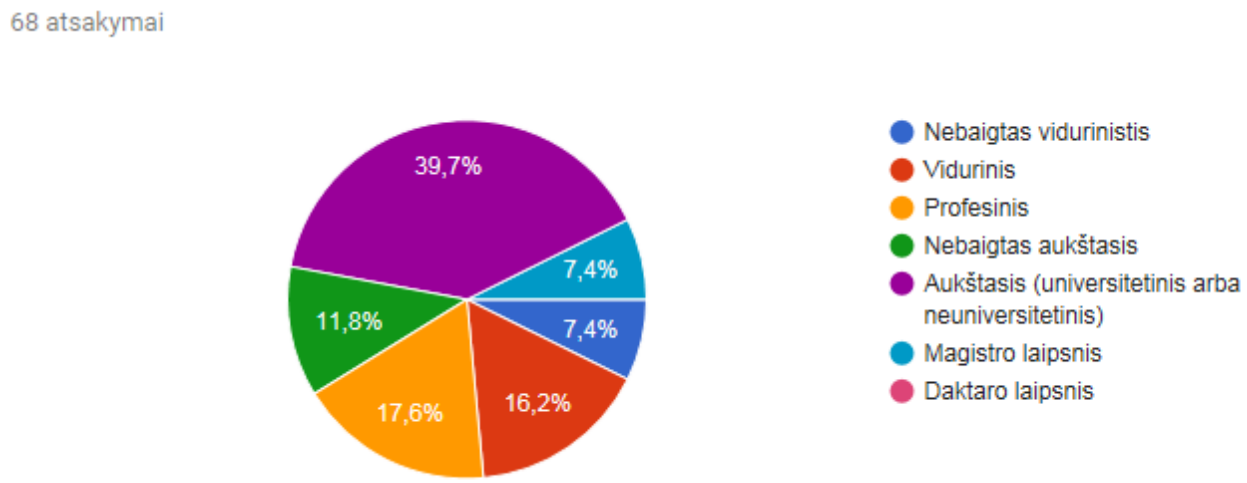
3.1. pav. Moterų ir vyrų pasiskirstymas

Respondentų amžius tyrime buvo neribojamas, tačiau norint išsiaiškinti, kokio amžiaus respondentai atsakinėjo į klausimus, jie buvo suskirstyti į penkias grupes: pirmoji grupė (nuo 18 iki 25 metų), antroji grupė (nuo 26 iki 35 metų), trečioji grupė (nuo 36 iki 45 metų) ir penktoji grupė (nuo 46 metų ir daugiau).

3.2. pav. Respondentų amžius

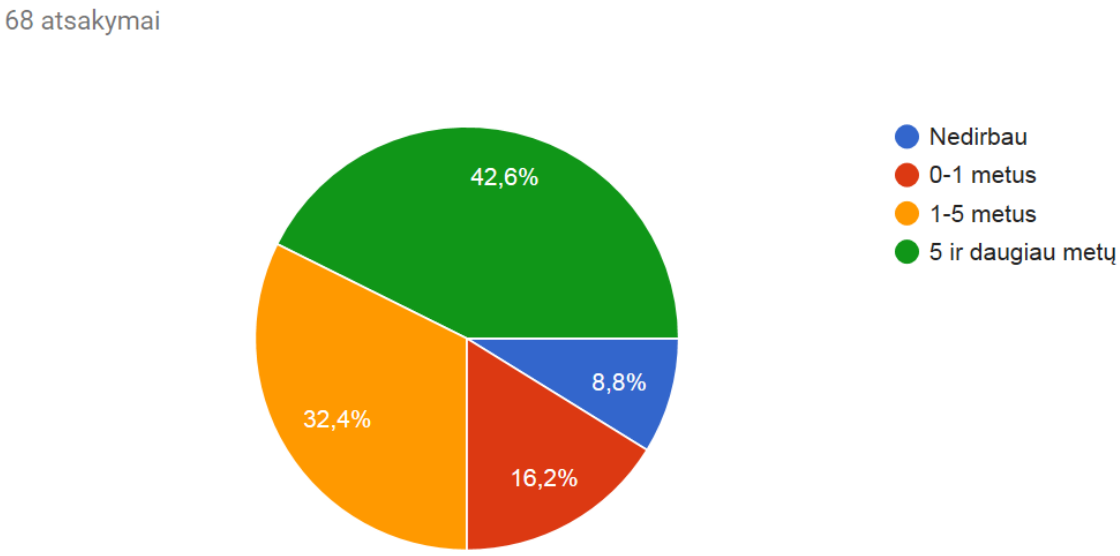
Pagal metus matome, kad beveik penktadalis (19,1%) respondentų išvyko į užsienį sulaukę pilnamestystės arba galėjo būti baigę kokią nors mokymosi įstaigą. Būtent tokio amžiaus sulaukę asmenys pradeda ieškotis darbo. Tačiau didžiausia dalis respondentų išvyko iš Lietuvos priklausydami antrajai grupei (26-35 metai), todėl galima būtų numanyti, kad daugelis baigę mokslus ieškojo darbo Lietuvoje, bet jo neradę – išvyko į užsienį. Tačiau, kaip jau nagrinėta šio darbo pradžioje pagal 2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalgą, tokio amžiaus amenys galėjo išvykti iš Lietuvos ir dėl to, kad įgytų aukštesnį išsilavinimą užsienio universitetuose. Likę darbingo amžiaus respondentai nuo 36 iki 45 metų ir nuo 46 metų ir daugiau pasiskirstė daugmaž vienodai – 17,6% ir atitinkamai 20,6%.

3.3. pav. Respondentų išsilavinimas

Norint išsiaiškinti, kokį išsilavinimą turėdami respondentai išvyko iš Lietuvos, buvo pateiktas klausimas. Kaip matome į užsienį išvyko daugiausia (39,7%) respondentų, baigusių aukštąjį universitetinį arba neuniversitetinį mokslą. Lyginant išvykusių responendentų amžiaus grupę ir jų išsilavinimą, rezultatai sutampa.

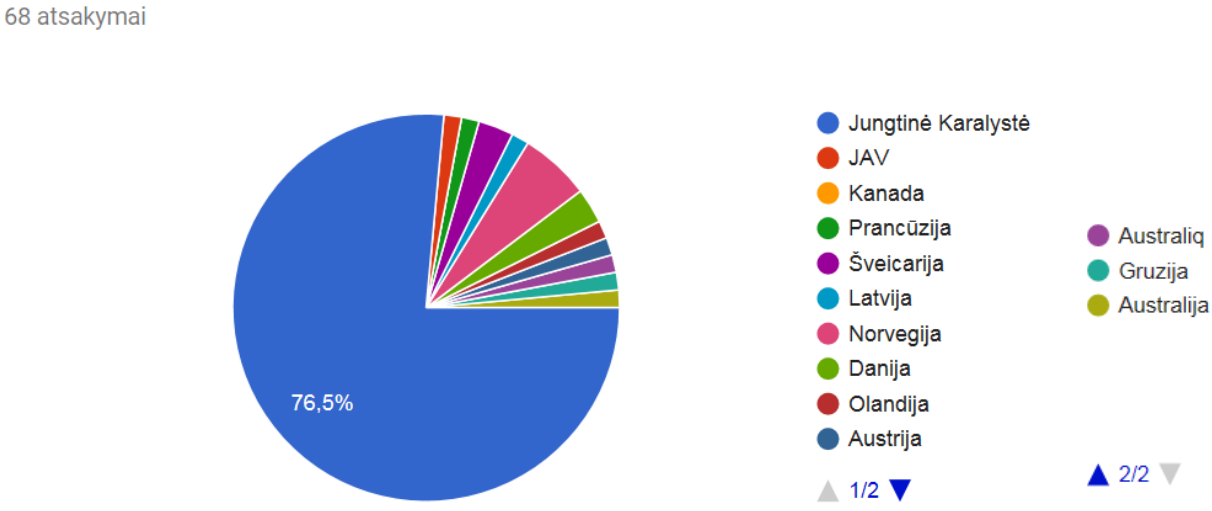
Mažiausia dalį sudaro respondentai, baigę magistro studijas (7,4%) ir tiek pat respondentų, dar nebaigusių vidurinės mokyklos. Vidurinis ir profesinis išsilavinimas pasiskirstė panašiomis dalimis, atitinkamai 16,2% ir 17,6%. Taip pat tarp išvykusiųjų yra 11,8% asmenų, nespėjusių pabaigti aukštosios mokyklos. Tarp galimo išsilavinimo buvo galima pasirinkti ir daktaro laipsnį, tačiau nei vieno respondento, įgyjusį šį išsilavinimą, neatsirado.

3.4. pav. Respondento darbo laikas, kurį jis pradirbo Lietuvoje iki emigracijos

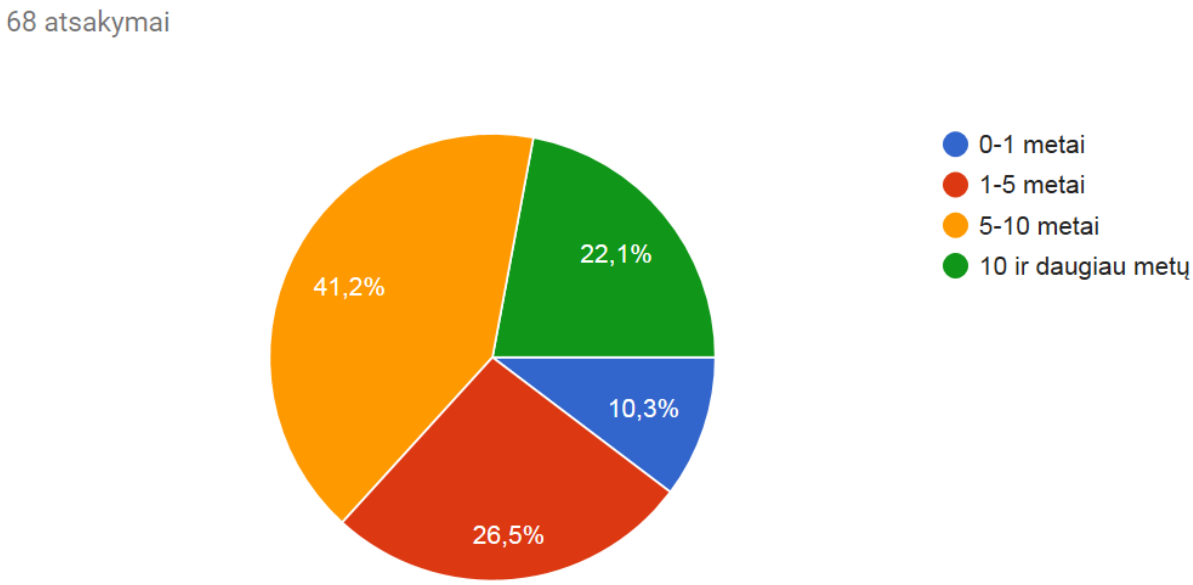
Siekiant sužinoti, ar respondentui prieš išvykstant iš Lietuvos teko dirbti joje, buvo pateiktas klausimas. Kaip matome iš diagramos, dauguma (42,6%) respondentų neišvyko niekad nedirbę Lietuvoje, todėl galima daryti prielaidą, kad šiems respondentams neužteko atlygio, skatinusio ir toliau likti Lietuvoje. Ši dalis Lietuvoje iki emigracijos dirbo 5 ir daugiau metų. Tik maža dalis (8,8%) niekada nedirbo Lietuvoje arba 16,2% apklaustųjų pradirbo iki vienerių metų. Taip pat beveik trečdalis (32,4%) respondentų Lietuvoje dirbo nuo vienų iki penkerių metų.

Šio magistrinio darbo teorinėje dalyje buvo minėta, kad pagrindinė emigracijos tikslo šalis – Jungtinė Karalystė. Tam, kad sužonotume, į kurias šalis emigravo šio tyrimo respondentai, buvo pateiktas šis klausimas.

3.5. pav. Lietuvių emigrantų populiacija pasaulyje

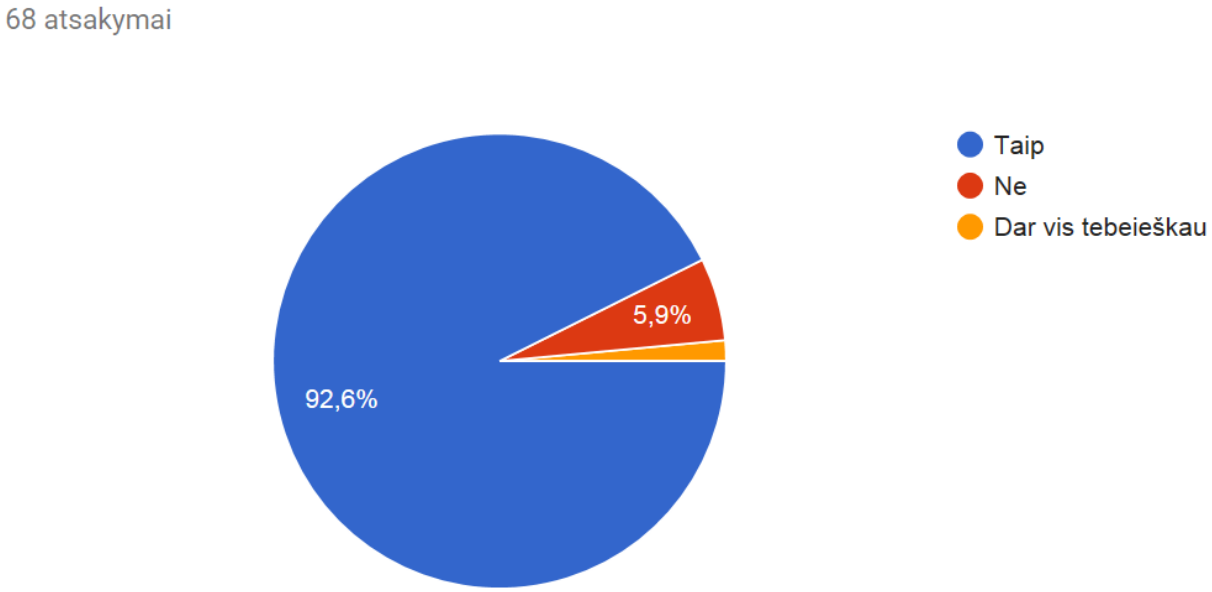
Rezultatai matosi labai aiškiai ir pasiteisina su 2014 m. atliktais tyrimais. Daugiau nei 76,5% respondentų yra emigravę į Jungtinę Karalystę. Likusios šalys sudaro po labai mažą dalį ir pasiskirsto beveik po lygiai: Jungtinės Amerikos Valstijos, Prancūzija, Latvija, Olandija, Austrija, Gruzija ir Australija pasidalina po 1,5% respondentų, Šveicarija, Danija – po 2,9%, ir Norvegija – 5,9% respondentų. Taip pat tyrime pastebime, kad du kartus yra pažymėta Australija, todėl 1,5% lieka paklaida.

3.6. pav. Laikotarpis, kurį respondentai praleido kitoje šalyje

Siekiant išsiaiškinti, kiek laiko lietuviai jau gyvena kitoje šalyje, buvo pateiktas klausimas. Neseniai (prieš mažiau nei metus) emigravusių yra dešimtadalis (10,3%), daugiau nei metus, bet mažiau nei 5 metus gyvena užsienyje 26,5% lietuvių, o didžiausia dalis (41,2%) užsienyje praleido nuo 5 iki 10 metų. Taip pat diagramoje matome, kad 22,1% respondentų Lietuvoje nebegyvena jau virš dešimt metų.

Norint sužinoti, ar lietuviai lengvai susirado darbą išvykę į užsienį, buvo pateiktas klausimas.

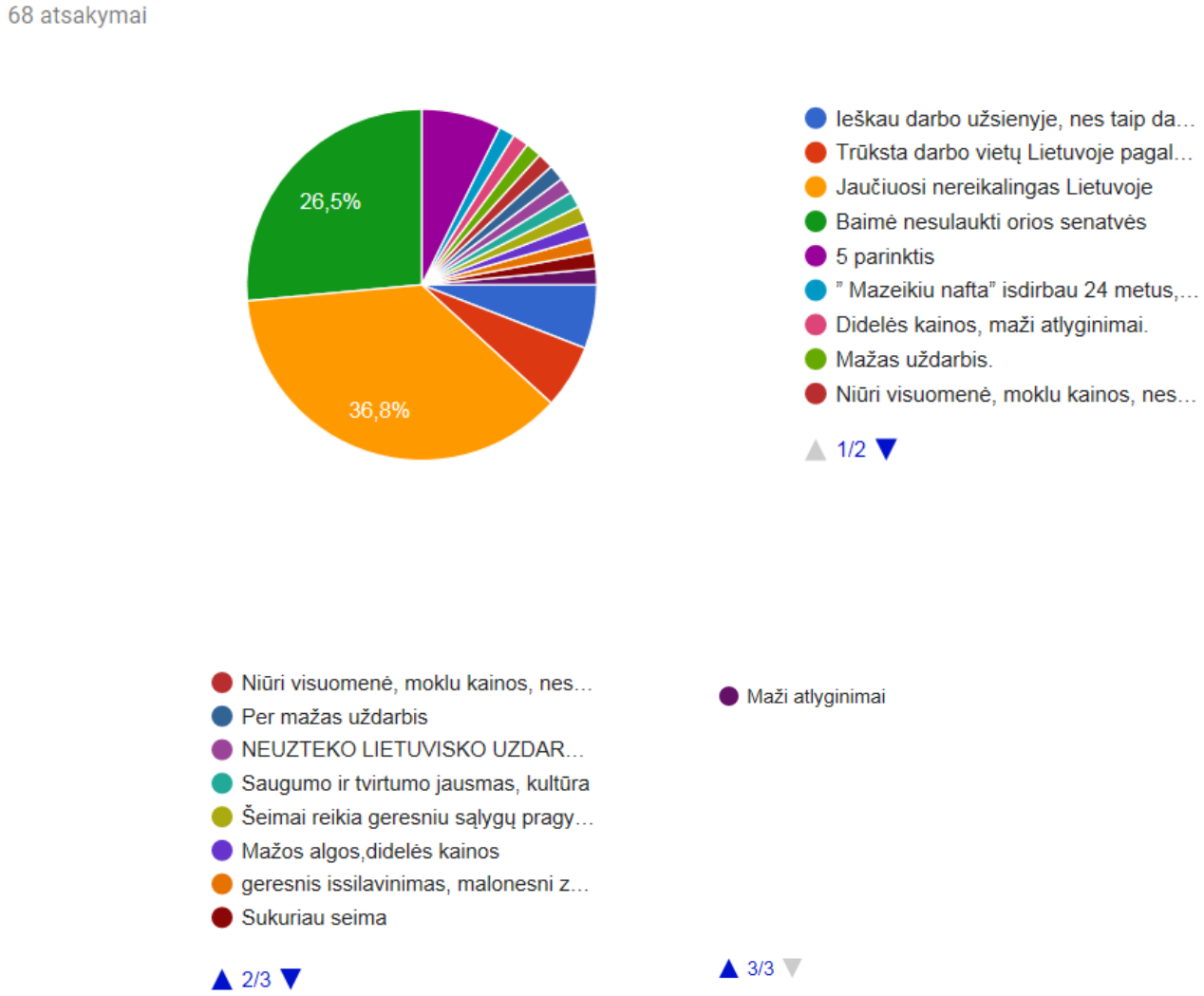

3.7. pav. Darbo radimas kitoje šalyje

Diagramoje matome labai vieningą rezultatų pasiskirtstymą, net 92,6% respondentų darbą susirado labai greitai. Iš rezultatų galime spręsti, kad užsienio darbo rinka noriai priima lietuvius, arba lietuviams tiesiog pagrindinis tikslas užsienyje – įsidarbinti.

Nedidelė dalis (5,9%) respendentų atsakė, kad darbą rado nelengvai, o likusi (1,5%) dalis apklaustųjų darbo tebeieško.

Norint sužinoti, kas labiausiai skatina lietuvius emigruoti, buvo pateiktas klausimas. Šis klausimas sulaukė didžiausio susidomėjimo iš visų, tačiau rezultatai tapo labiausiai iškraipyti ir nepasisekę, nes buvo siekta išvengti iš anksto numatyto galimo rezultatų pasiskirstymo. Kaip galimas veiksnys, skatinantis lietuvių emigraciją, buvo neįrašytas darbo užmokesčio netenkinimas. Taip buvo pasielgta iš anksto apgalvojus, kad galimai kaip svarbiausią rodiklį įrašius mažą darbo užmokestį, nebūtų pastebimi kiti veiksniai. Klausimas buvo pateiktas su galimais atsakymų variantais, bet taip pat buvo galima įrašyti ir savo nuomonę skiltyje „Kita“.

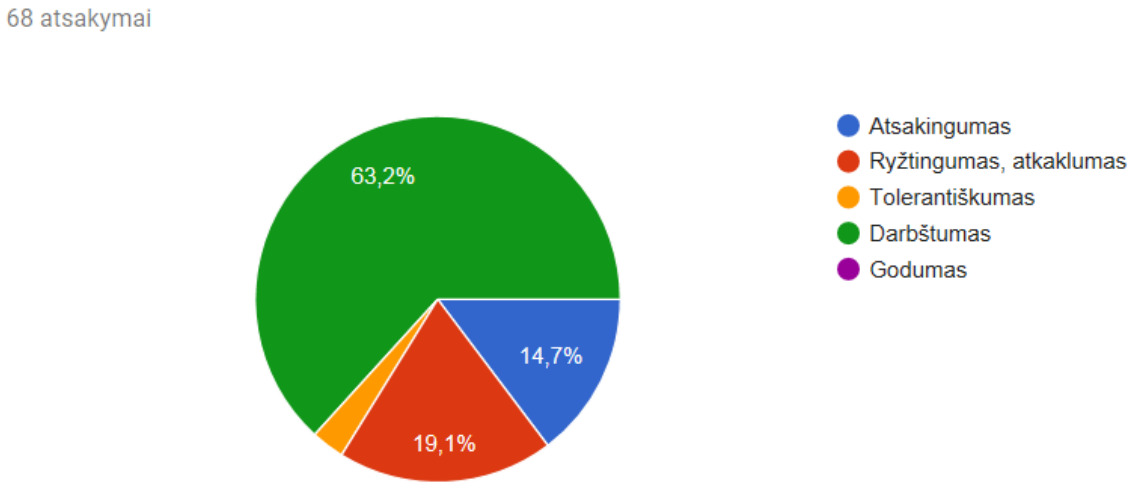

3.8 pav. Labiausiai lietuvių emigraciją skatinantys veiksniai

Daugiau nei trečdalis (36,8%) respondentų jaučiasi nereikalingi Lietuvoje, o baimę nesulaukti orios senatvės jaučia 26,5% respondentų. 5,9% apklaustųjų ieško darbo užsienyje dėl to, kad taip daro dauguma jų pažįstamų ir tokia pat dalis (5,9%) jaučia darbo vietų trūkumą Lietuvoje.

5 parinktis tyrime neturėjo būti pateikta – įvyko klaida, tačiau, neradę tinkamo atsakymo į pateiktą klausimą ir, nenorėdami tiksliai įvardinti, kas juos labiausiai paskatino išvykti iš Lietuvos, 7,4% respondentų pasirinko šį atsakymą.

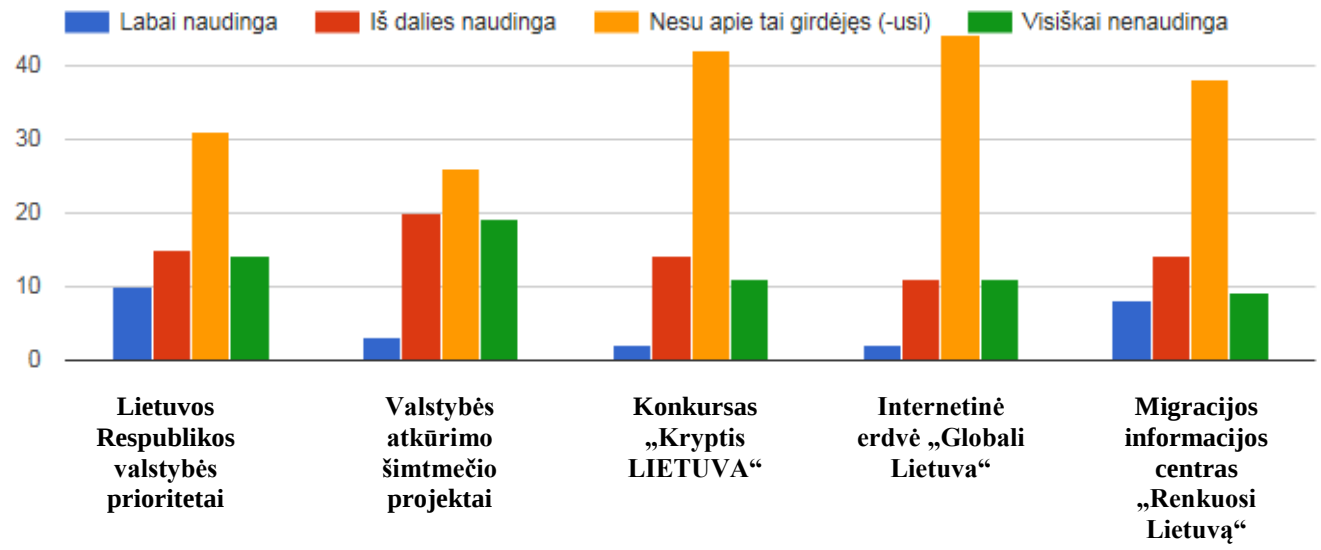
17,5% respondentų nepasirinko nei vieno iš pateiktų atsakymų ir pasinaudojo galimybe įrašyti savo atsakymą į laukelį „Kita“. Apibendrinus šios dalies rezultatus galima drąsiai teigti, kad pagrindinis veiksnys, skatinantis emigraciją iš Lietuvos – nepakankamas darbo užmokestis.

3.9. pav. Respondentų nuomone, geriausia lietuvio savybė, padedanti įsitvirtinti kitoje šalyje

2004 m. Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą tapo daug patogiau emigruoti iš Lietuvos. Pasaulis kalbėjo apie darbščius lietuvius, bandančius pradėti naują gyvenimą svetur. Norint sužinoti, ar patys lietuviai vis dar darbštumą išskiria kaip svarbiausią savybę, padedančią įsitvirtinti kitoje šalyje, buvo pateiktas šis klausimas. Rezultatai parodė, kad yra paradoksali situacija: daugumai (63,2%) lietuvių darbštumas išlieka svarbiausia būdo savybė, tačiau tik tada, kai minimas užsienis. Arba galima spėti, kad darbčiais lietuviai gali būti tik gyvendami užsienyje, nes Lietuvoje visi gali būti darbščiais, bet tik už mažą atlyginimą.

Beveik penktadalis (19,1%) apklaustųjų mano, kad ryžtingumas ar atkaklumas labiau padeda įsitvirtinti užsienyje. Mažiausią dalį (2,9%) surinko tolerantiškumas, tačiau neatsirado nei vieno, kuris būtų pasirinkęs godumą, kaip geriausią lietuvio savybę, padedančią įsitvirtinti užsienyje. Kai nuolat girdima, kad lietuviams neužtenka pinigų ar netenkina darbo užmokestis, buvo siekiama sužinoti, galbūt jiems tiesiog visada atlyginimas bus per mažas. Ši savybė buvo įtraukta tam, kad patikrintume, ar lietuviai save laiko godžiais. Tačiau neatsirado nei vieno, kuris pasirinktų šį atsakymo variantą.

3.10. pav. Veiklos ir institucijos, skatinančios susigrąžinti Lietuvos emigrantus

Šiame darbe išskirtos penkios pagrindinės vykdomos Lietuvoje organizacijos ir veiklos, siekiančios prisidėti prie emigracijos mažinimo. Buvo labai įdomu sužinoti pačių emigrantų vertinimą.

Lietuvos Respublikos valstybės prioritetų programoje yra išskirta skiltis dėl emigracijos mažinimo. 44,1% respondentų apie tai nėra nieko girdėję, o beveik penktadalis (19,2%) mano, kad tai yra visiškai nenaudinga. 22% apklaustųjų ši programa atrodo iš dalies naudinga, o 14,7% ją vertina kaip labai naudingą.

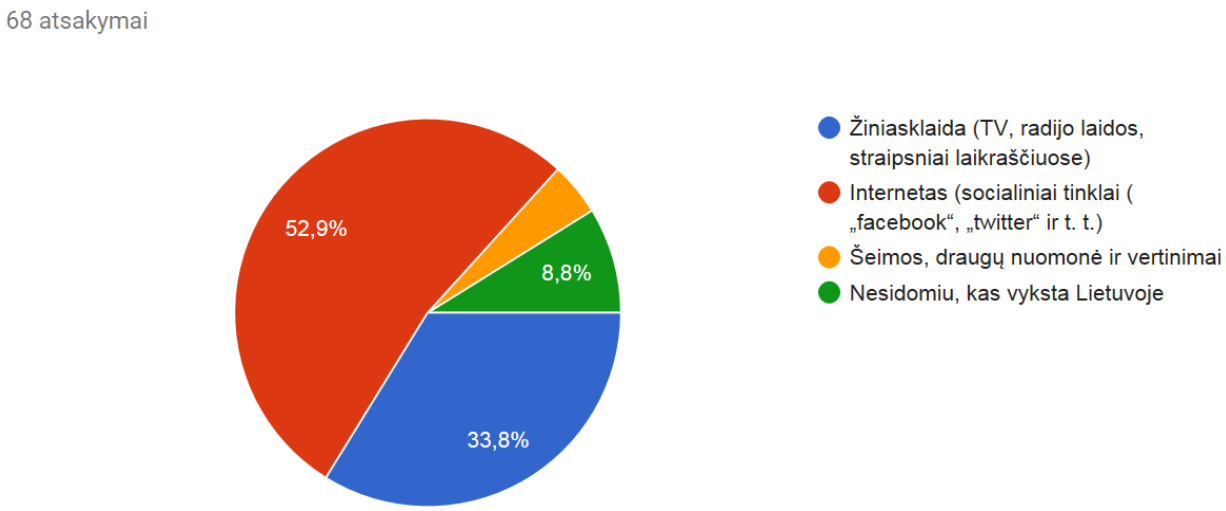
2018 metai skirti Valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimui. Šis minėjimas taip pat siekia suvienyti lietuvius užsienyje ir švęsti kartu su Lietuva. Tai kaip labai naudinga veikla yra 4,4% emigrantams, iš dalies tai yra naudinga 29,4%, nėra apie tai girdėję 38,3%, o 27,9% tai atrodo visiškai nenaudinga.

Konkursui „Kryptis LIETUVA“ galima siųsti idėjas, kurios turėtų paskatinti grįžti Lietuvos emigrantus. Būtų logiška, jeigu patys emigrantai irgi siūlytų šias idėjas, tačiau 60,3% respondentų nėra apie tai nieko girdėję. Šį konkursą naudingu laiko 2,9% apklaustųjų, nenaudingu – 17,6%, o iš dalies naudingas konkursas 19,2% Lietuvos išeivių.

Internetinė erdvė „Globali Lietuva“ socialiniame tinkle vienijanti virš 10 tūkst. lietuvių iš viso pasaulio. Apie jos naudingumą 61,9% respondentų nieko nežino. Po 17,6% respondentų pasidalino atsakymo variantai iš dalies naudinga ir visiškai nenaudinga, o labai naudinga pasirinko 2,9% apklaustųjų.

Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“ teikia visą informaciją emigrantams, kurie nori sugrįžti ir vėl gyventi Lietuvoje. Daugiau nei pusė (55,8%) respondentų apie jį nėra nieko girdėję

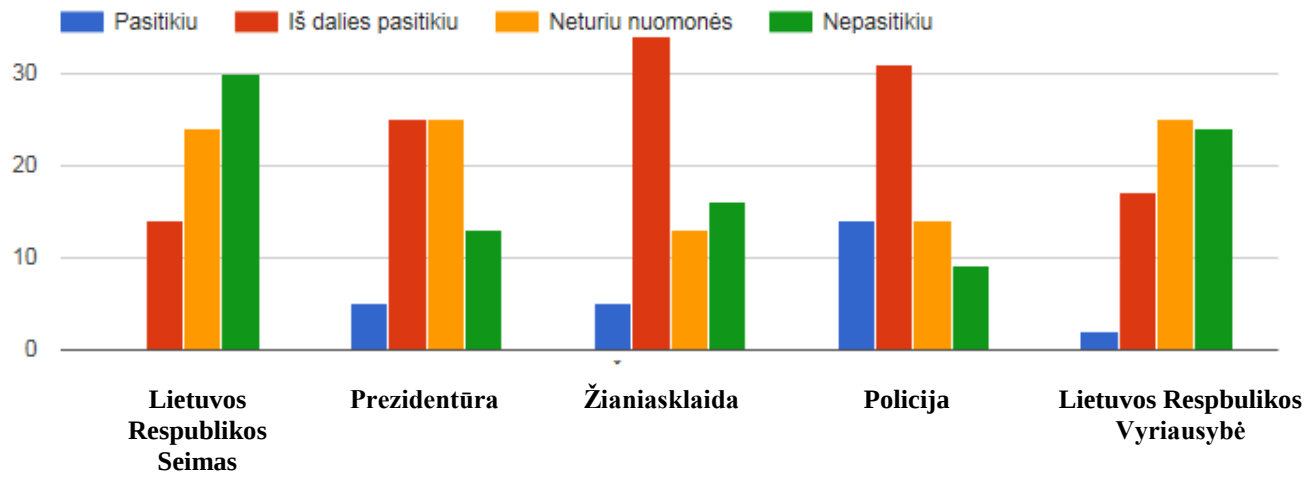
galbūt dėl to, kad nėra mėginę domėtis ar ieškoti reikalingos informacijos. Labai naudingu puslapiu laiko 11,8% respondentų, iš dalies naudingu – 17,6%, o visiškai nenaudingu – 14,8%.

3.11. pav. Dažniausias komunikacijos kanalas, skleidžiantis informaciją apie Lietuvą

Siekiant išsiaiškinti, kokiais komunikacijos kanalais lietuviai emigrantai sužino daugiau apie Lietuvą, buvo pateiktas klausimais su galimais atsakymų variantais. Tikėtąsi, kad didžiausią dalį sudarys internetas (socialiniai tinklai). Šį atsakymą pasirinko daugiau nei pusė (52,9%) apklaustųjų. Taip pat daugiau nei trečdalis (33,8%) pasirinko žiniasklaidą, kaip pagrindinę informacijos teikėją. 8,8% lietuvių išvis nesidomi Lietuva ar naujienomis apie ją, o 4,4% lietuvių pasitiki tik šeimos ar draugų nuomone ir vertinimais. Šie rezultatai parodė, kokius komunikacijos kanalus reikėtų naudoti, kad paskleistume norimą informaciją.

Siekiant sužinoti, koks pasitikėjimo rodiklis Lietuvos institucijomis yra jaučiamas kitose šalyse, buvo pateiktas klausimas. Kaip pagrindinės institucijos Lietuvoje išskirtos Lietuvos Respublikos Seimas, Prezidentūra, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, žiniasklaida ir policija.

3.12. pav. Lietuvos institucijų pasitikėjimo rodiklis

Buvo išskirtos penkios skirtingos institucijos, turinčios aukščiausią galią Lietuvoje. Buvo įdomu sužinoti, kokią nuomonę susidarę ir kaip jas vertina Lietuvos emigrantai.

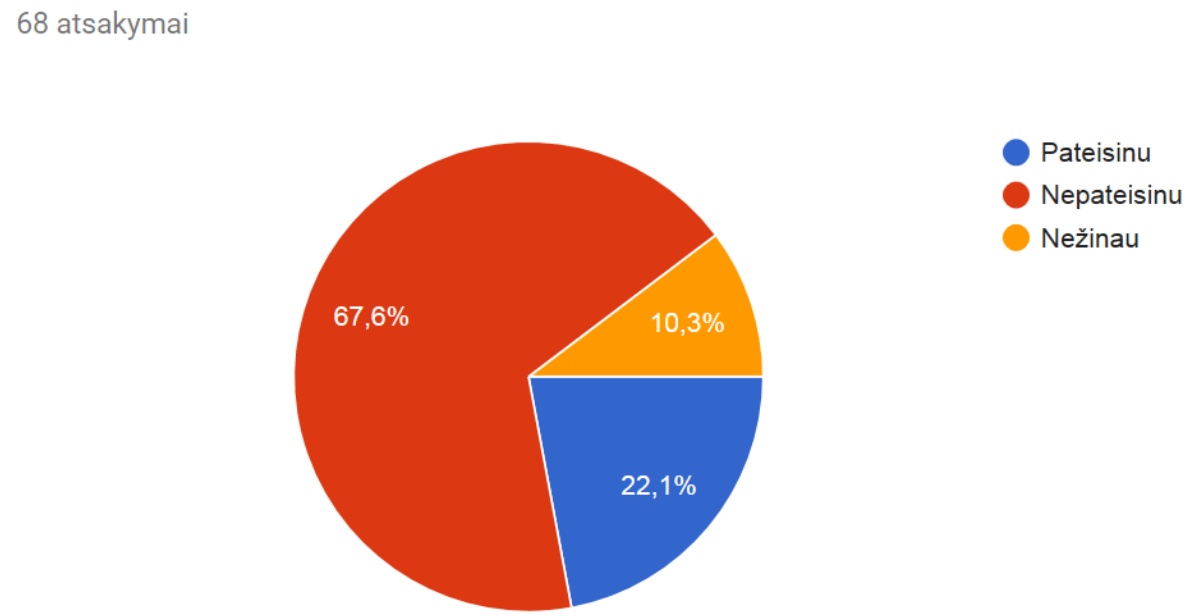
Pirmąja institucija – Lietuvos Respublikos Seimu nepasitiki 44,1% apklaustųjų. Iš dalies pasitiki 20,6%, o neturi nuomonės apie šią instituciją 35,3% apklaustųjų. Neatsirado nei vieno, pasitikinčio šia institucija.

Prezidentūra iš dalies pasitiki 36,8% apklaustųjų, beveik tiek pat (35,3%) neturi nuomonės, o pastiki 7,3%. Prezidentūra nepasitiki penktadalis (20,6%) respondentų.

Žiniasklaida atlieka labai svarbų vaidmenį. Ji yra kaip „tiltas“, jungiantis visuomenę ir politikus. Buvo įdomu sužinoti, kokia nuomonė apie ją yra susidarę Lietuvos išeiviai. Kaip ir prezidentūra, taip ir žiniasklaida pasitiki 7,3% respondentų. Iš dalies pasitiki lygiai pusė (50,0%) apklaustųjų, neturi nuomonės – 19,2%, o nepasitiki – 23,5% respondentų.

Policija atlieka svarbų vaidmenį, saugodama Lietuvos visuomenę, ir šios institucijos pasitikėjimo rodiklis yra aukšiausias iš visų – taip pasirinko 20,6% respondentų. Iš dalies policija pasitiki 44,2% apklaustųjų, neturi nuomonės apie ją – 22,0%, o nepasitiki – 13,2% respondento.

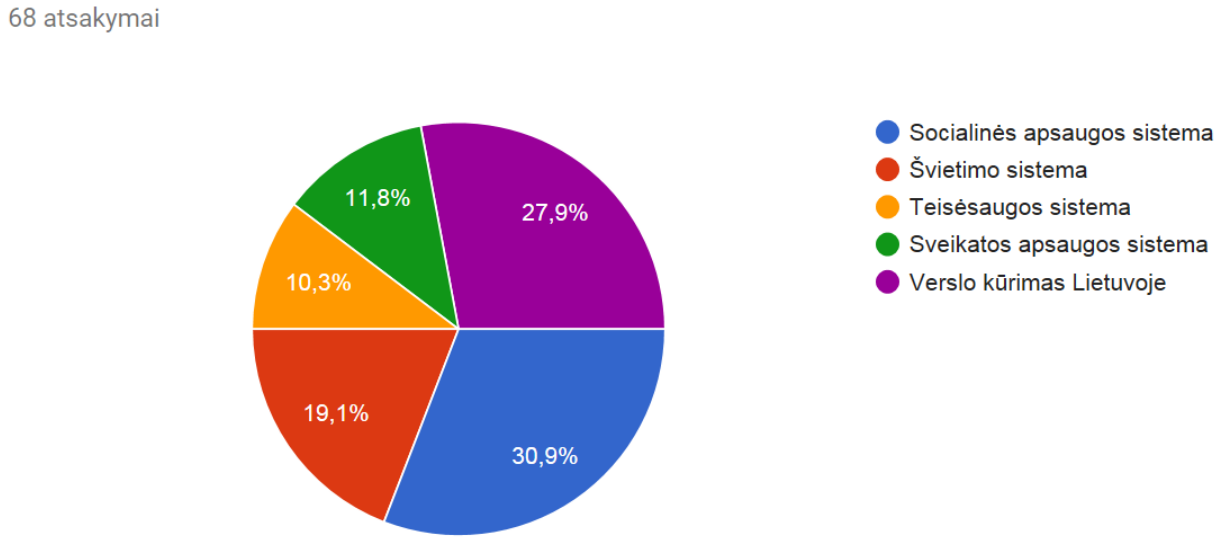
Lietuvos Respublikos Vyriausybei šiuo metu vadovauja Ministras Pirmininkas Saulius Skvernleis ir šia įstaiga pasitiki 2,9% apklaustųjų. Iš dalies pasitiki lygiai ketvirtadalis (25,0%), o neturi nuomonės apie ją – 36,8%. Visai nepasitiki daugiau nei trečdalis (35,3%) respondentų.

3.13. pav. Respondentų nuomonė apie mokesčių nemokėjimą / slėpimą Lietuvoje

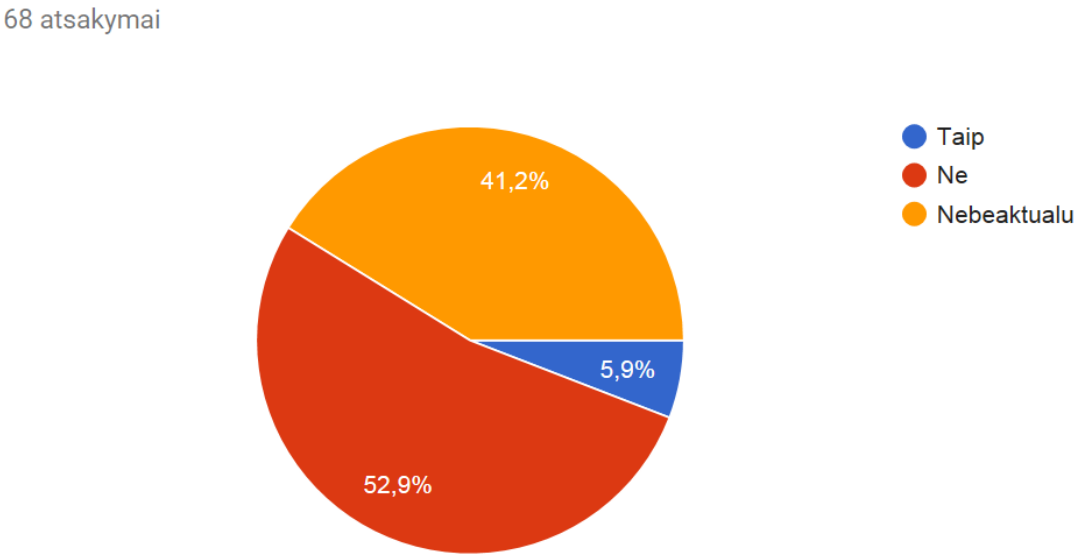
Šiandieninėje visuomenėje nuolat kalbama apie šešėlį ekonomikoje ir būdus jo išvengti. Organizuojama loterija, kurioje žmonės galės laimėti piniginių prizų, jeigu turės kvitą, gautą iš, pavyzdžiui, turgavietės, kirpyklos ir t.t. Norint sužinoti respondentų nuomonę apie mokesčių nemokėjimą Lietuvoje buvo užduotas klausimas. Rezultatai parodė, kad dižiausia dalis (67,6%) respondentų nepateisina mokesčių slėpimo. Daugiau nei penktadalis (22,1%) pateisina, o 10,3% respondentų neapsisprendė. Šiame klausime nebuvo galima pasirinkti savo atsakymo, todėl kai kurie respondentai komenduodami šį klausimą išskyrė savo variantą „Pateisina, bet tam tikrais atvejais“.

Norint sužinoti respondentų nuomonę apie sritį, kurią Lietuvoje reikėtų keisti labiausiai, buvo pateiktas klausimas su galimais atsakymų variantais. Iš penkių pateiktų variantų, buvo galima kiekvienam respondentui išskirti tik vieną, siekiant išvengti, kad kiekvienas respondentas iškart nepasirinktų visų galimų atsakymo variantų.

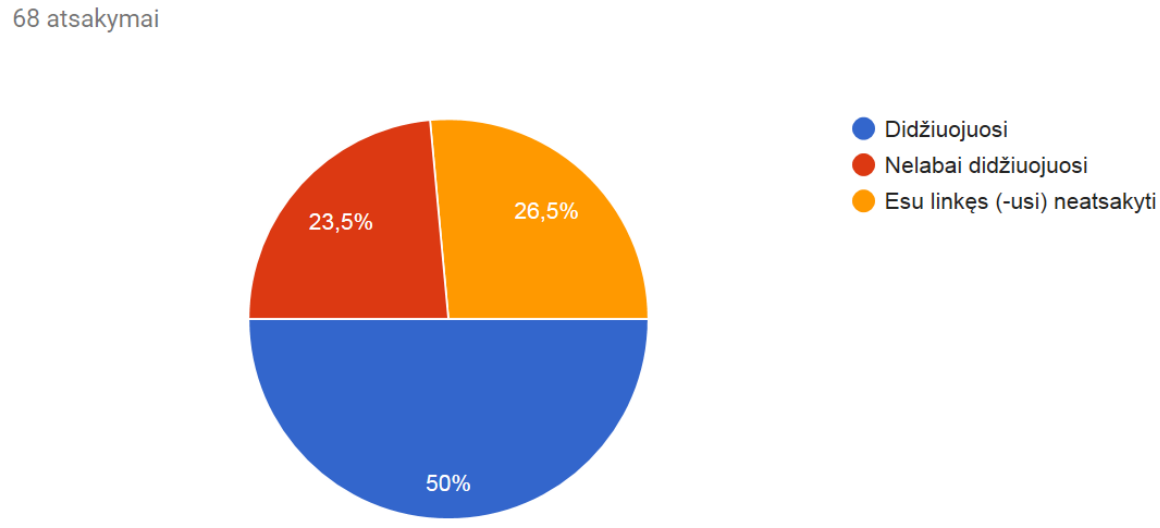
3.14. pav. Respondentų nuomonė apie sritį Lietuvoje, kurią keisti reikėtų labiausiai

Iš rezultatų matome, kad labiausiai norima pakeisti socialinės apsaugos sistemą – taip mano 30,9% apklaustųjų. Respondentai nori jaustis socialiai saugūs ir nori, kad jų vaikai taip tokie būtų. Tikriausiai to nepajuto gyvendami Lietuvoje. Nagrinėjant šių dienų valstybės aktualijas, susijusias su socialine apsaugos sistema, pastebime, kad situacija keičiasi vaiko atžvilgiu. Išmokos vaikui esmė – kad būtų užtikrinami vaiko interesai. Kiek mažiau (27,9%) respondentų mano, kad verslo kūrimo modelį Lietuvoje labiausiai reikėtų keisti. Beveik penktadalis (19,1%) apklaustųjų mano, kad reikėtų keisti švietimo sistemą. Šiuo metu Lietuvoje apie sveikatos apsaugos sistemą ir sveikatos apsaugos ministrą Aurelijų Verygą straipsnių ir nuomonių galima pamatyti kiekvieną dieną, tačiau už Lietuvos ribų šią sritį norėtų keisti 11,8% apklaustųjų. Teisėsaugos sitemą norėtų keisti 10,3% respondentų.

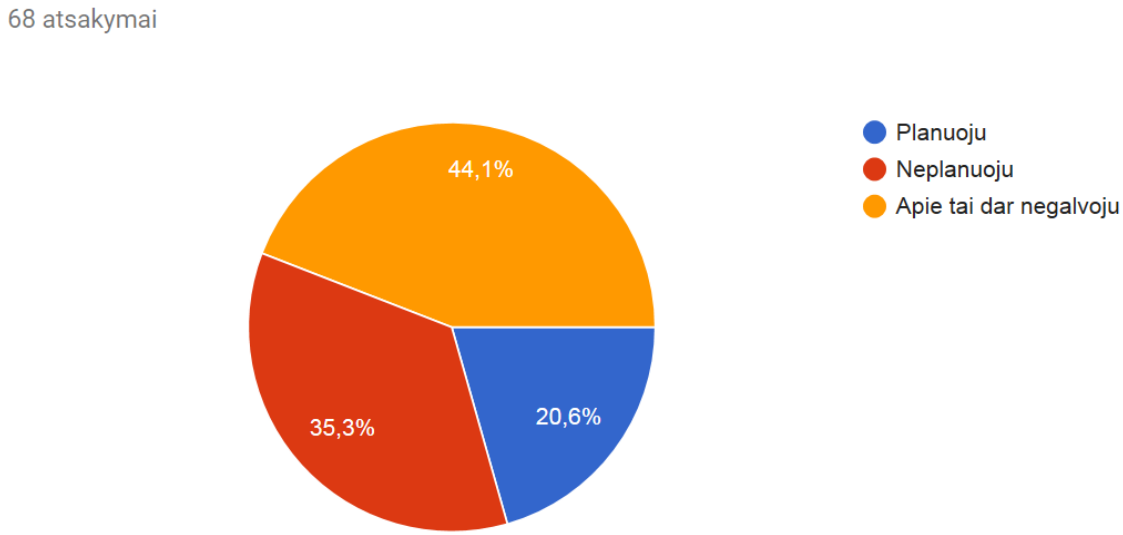
3.15. pav. Respondentų domėjimasis darbo skelbimais Lietuvoje

Norint sužinoti, ar būdami užsienyje lietuviai bando ieškotis darbo Lietuvoje, buvo pateiktas klausimas. Tik nedidelė dalis (5,9%) apklaustųjų domisi darbo skelbimais Lietuvoje, o daugiau nei pusė (52,9%) – nesidomi visai. 41,2% respondentų tai yra nebeaktualu. Iš to galima spręsti, kad ši dalis emigrantų neketina grįžti į Lietuvą ar bent jau apie tai dar negalvoja.

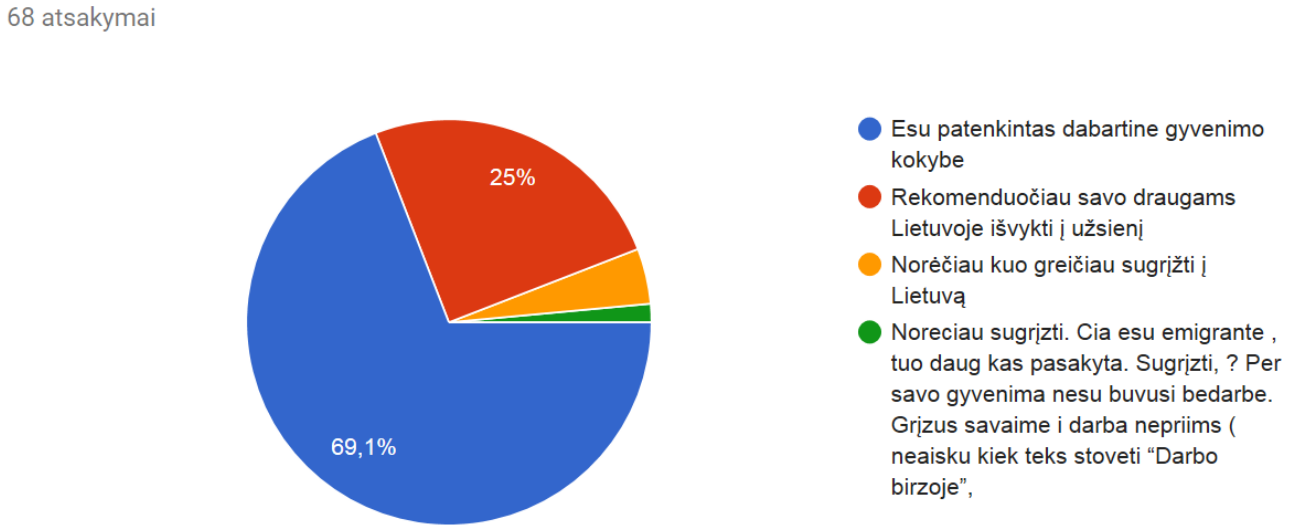
3.16. pav. Respondentų didžiavimasis Lietuvos pilietybe

Norint išsiaiškinti, ar lietuviai, gyvendami kitoje šalyje, didžiuojasi esantys Lietuvos piliečiais, buvo užduotas klausimas su galimais atsakymų variantais. Rezultatai parodė, kad lygiai pusė (50%) respondentų didžiuojasi savo tautybe. Daugiau nei ketvirtadalis (26,5%) apklaustųjų pažymėjo, kad yra linkę neatsakyti, o mažiau kaip ketvirtadalis (23,5%) – nelabai didžiuojasi.

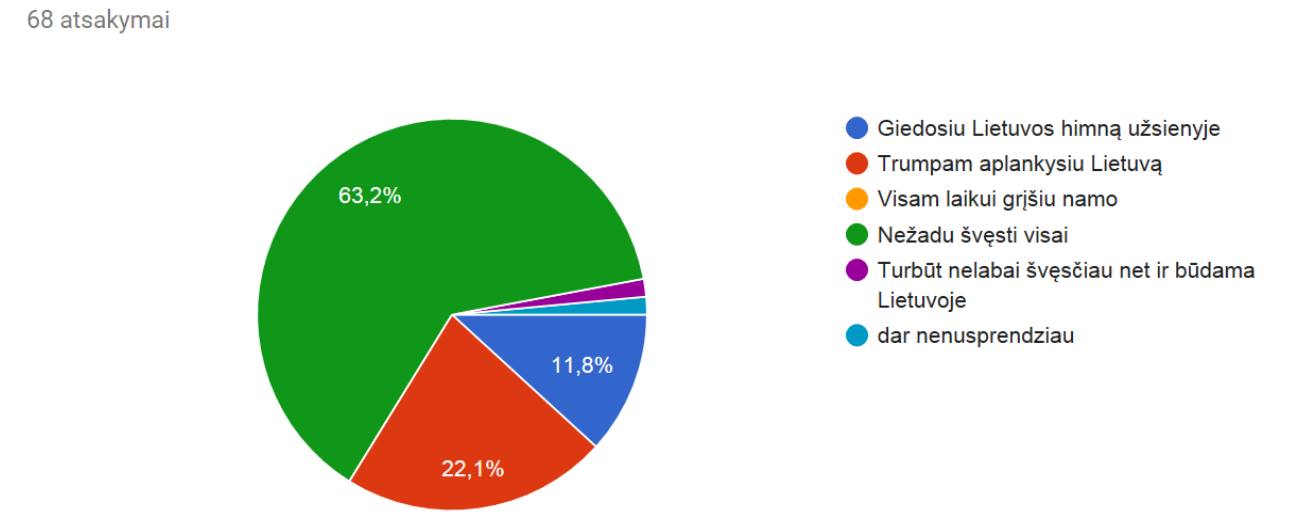
3.17. pav. Respondentų planai dėl grįžimo į Lietuvą

Norint sužinoti, ar respondentai ateityje ketina ar bent jau mąsto kada nors sugrįžti į Lietuvą, buvo pateiktas klausimas. Rezultatai parodo, kad sugrįžti planuoja penktadalis (20,6%) apklaustųjų. Didžiausią dalį (44,1%) sudaro respondentai apie tai dar negalvojantys, o daugiau nei trečdalis (35,3%) jų išvis neplanuoja kada nors sugrįžti.

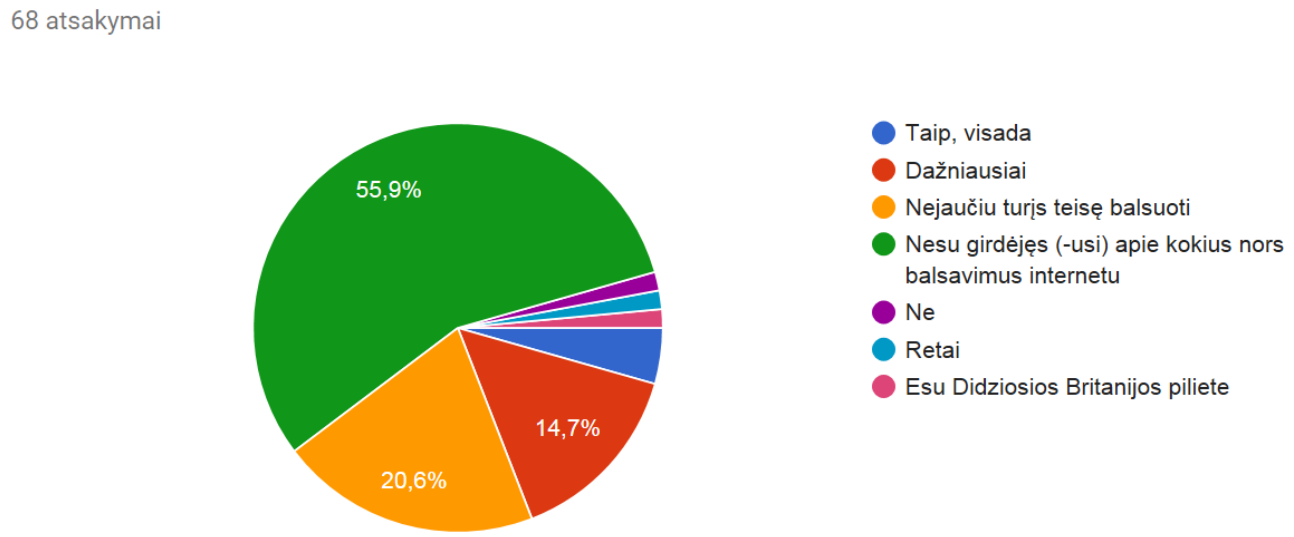
3.18. pav. Respondentų įvertinimas dėl išvykimo iš Lietuvos

Siekiant sužinoti, ar respondentai yra patenkinti gyvenimo kokybe užsienyje, buvo pateiktas klausimas su galimais atsakymų variantais bei galimybe įrašyti savąjį. Diagramoje matome stipriai išsiskiriantį rodiklį – 69,1% atsakiusiųjų yra patenkinti dabartine gyvenimo kokybe. Ketvirtadalis (25%) rekomenduotų savo draugams išvykti iš Lietuvos, o 4,4% norėtų kuo greičiau sugrįžti į Lietuvą. 1,5% respondentų įrašė savo variantą, kuriame atsispindi ekonominės ir socialinės priežastys, lemiančios toliau pasilikti užsienyje.

3.19. pav. Emigrantų nuomonė apie Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimą

2018 metais bus minimas Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis. Bus organizuojami įvairūs renginiai ir stengiamasi paminėti sukaktį visus metus. Šia ypatinga proga norėjosi sužinoti, ar Lietuvos išeiviai žada švęsti kartu, tačiau rezultatai kiek nustebino. Didžiausia dalis (63,2%) apklaustųjų nežada švęsti visai. 11,8% planuoja giedoti Lietuvos himną, o 22,1% trumpam sugrįš į Lietuvą. Pateiktame klausime buvo galima įrašyti ir savo variantą, kuriuose respondentai minėjo, kad dar nenusprendė (1,5%) ar švęs ir tiek pat (1,5%) galvoja, kad turbūt nešvęstų net ir būdami Lietuvoje. Šiuo klausimu taip pat buvo stengiamasi sužinoti, ar kas nors ketina reemigruoti į Lietuvą, tačiau neatsirado nei vieno, pasirinkusio šį atsakymo variantą.

3.20. pav. Respondentų aktyvumas internete organizuojamuose konkursuose

Lietuvoje visuomenė kartais gali pareikšti savo nuomonę ir internete, kaip, pavyzdžiui, rinkdami tinkamiausią memorialą Lukiškių aikštei. Siekiant sužinoti, ar Lietuvos išeiviai irgi prisideda prie balsavimo internete, buvo pateiktas klausimais su galimais atsakymų variantais. Taip pat buvo galima įrašyti ir savąjį. Didžiausią dalį (55,9%) respondentų nėra girdėję apie balsavimus internete. Daugiau nei penktadalis (20,6%) apklaustųjų nejaučia turį teisę reikšti savo nuomonę. 14,7% dažniausiai prabalsuoja, 4,4% visada pareiškia savo nuomonę. Tie, kas pasirinko įrašyti savo atsakymo variantą, po 1,5% pareiškė, kad nebalsuoja arba retai balsuoja. Ir 1,5% respondento pažymėjo, kad yra ne Lietuvos pilietis.

Tyrimo apibendrinimas

Apibendrinant galima teigti, kad emigruoja daugiausiai jaunimo, neseniai baigusio mokymosi įstaigą ar įgijusio aukštesnio lygio išsilavinimą. Kaip pagrindinis emigracijos tikslas ir toliau išlieka Jungtinė Karalystė. 2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalgoje atlikti tyrimai ir šio magistrinio darbo rezultatai šiuo klausimu tokie patys. Minėtame veikale ši tendencija pastebima jau nuo 2005 metų.

Pagrindinės priežastys, skatinančios lietuvius emigruoti – darbo vietų trūkumas ir mažas atlyginimas. Tuo tarpu susirasti darbo vietą užsienyje lietuviams yra labai lengva, taip atsakė 92,6% apklaustųjų.

Pagrindinis komunikacijos kanalas – internetas (socialiniai tinklai). Per jį emigrantus pasiekia daugiausiai informacijos apie Lietuvą. Interneto skleidžiama informacija prisideda prie svarbiausių institucijų Lietuvoje vertinimo. Rezultatai parodė, kad didžiausias pasitikėjimo rodiklis yra policijai, šiek tiek mažesnis – žiniasklaidai. Lietuvos Respublikos Seimas iš nei vieno respondento nesulaukė pasitikėjimo. Taip pat internete Lietuvos išeiviai galėtų pamatyti informacijos apie Lietuvos vykdomas veiklas, skatinančias susigrąžinti savo išeivius. Tačiau rezultatai parodė, kad apie daugumą iš šių veiklų respondentai tiesiog nėra kada nors girdėję. Taip pat 57,4% apklaustųjų nieko nežino apie 2018 metais minimą Lietuvos atkūrimo šimtmetį.

Darbo **ribotumai**.

Darbe patirta nesėkmė sudarant anketos klausimus. Siekiant neužgožti kitų pasirinkimų, klausime dėl labiausiai skatinančių veiksnių išvykimui iš Lietuvos, siekta vengti nepakankamo darbo užmokesčio rodiklio. Nenurodžius šio atsakymo varianto, mažiau nei pusė respondentų tai patys įrašė skiltyje „Kita“. Duomenys išsikraipė, nes kiekvienas respondentas stengiasi perpasakoti konkrečią savo patirtį.

Surinkti duomenys patvirtina iškeltą **hipotezę** – Lietuva nepakankami išnaudoja komunikacines galimybes, kad pritrauktų ar sudomintų Lietuvos emigrantus.

Taip pat šiuolaikiniai emigracijos procesai Lietuvoje bei politikos išeivijos atžvilgiu įgyvendinimas aptariamas ir R. Dausinienės magistro baigiamajame darbe. Tyrimas atskleidė, kad tik esminės pertvarkos šalies viduje gali turėti didžiausią poveikį mažinti emigracijos mastą iš Lietuvos. Šis tyrimas buvo atliktas kokybiniu metodu, kalbinant Lietuvos emigrantus ir ekspertus iš Lietuvos[50].

[50] Rūta Dausinienė, „Šiuolaikiniai emigracijos procesai Lietuvoje bei politikos išeivijos atžvilgiu įgyvendinimas.“ (magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2013) https://vb.mruni.eu/object/elaba:1896274/1896274.pdf

IŠVADOS

1. Apžvelgus mokslinę ir publicistinę literatūrą galima daryti išvadą, kad migracija vyksta visame pasaulyje ir tai kartais yra netgi naudinga – maišantis kultūroms, tautos keičiasi ir naujais požiūriais. Globalizacija padeda suvokti ir matyti situacijas kitomis spalvomis, augti ir domėtis įvairiomis kultūromis. Viena iš migracijos formų – emigracija. Emigracija nesustabdomas procesas, kurį galima tik apriboti. Ypač svarbus valstybės, valdančios visuomenę ir užtikrinančios jos socialinius bei ekonominius rodiklius, vaidmuo. Nuo 2005 metų vis didėjant emigracijos srautui galima daryti prielaidą, kad valstybės politika nėra palanki tam, kad mažėtų emigracijos procentas ir būtų pakankamai komunikuojama su išeiviais dėl jų reemigracijos.
2. Nagrinėdami Lietuvos emigracijos procesus pastebime, kad jie nuolat auga, ypač nuo 2006 metų. Europos Sąjunga atvėrė lietuviams kelius ir į Europos darbo rinką. Taip pat nuolatinis nepasitikėjimas valdžia, nusivylimas valstybe mažina atsakomybės jausmą, neskatina valstybę mylėti, prireikus ginti ar kažką daryti jos labui. Pamažu tai gresia tautos išnykimu ir pilietiškumo praradimu. Tarptautinį migravimą ir judėjimus lemia daug priežasčių: asmeninės, politinės, demografinės, tačiau pagrindinis veiksnys, skatinantis emigruoti, ir toliau yra ekonominis rodiklis. Nedarbas, mažas atlyginimas, socialinės apsaugos sistemos trūkumai skatina visuomenę daryti svarbius sprendimus jų pačių labui. Tai patvirtina ir anketinės apklausos rezultatai.
3. Remiantis anketinės apklausos rezultatais galima būtų teigti, kad iš Lietuvos emigruoja dažniausiai 26–35 metų jaunuoliai, turintys aukštąjį išsilavinimą. Iki išvykimo emigrantai dažniausiai dirbo daugiau nei vienus metus ir jų pasirinkimą emigruoti labiausiai lemia ekonominiai motyvai: nepakankamos pajamos, maži atlyginimai ir darbo vietos neradimas.
4. Tyrimas patvirtino iškeltą hipotezę – Lietuva nepakankami išnaudoja komunikacines galimybes, kad pritrauktų ar sudomintų Lietuvos emigrantus. Tai reiškia, kad emigrantai gauna labai mažai informacijos iš valstybės, nepaisant to, kad valstybė ieško būdų, kad juos susigrąžintų, kuria specialias organizacijas. 60,3% apklausoje dalyvavusių respondentų nurodė, kad apie konkursą „Kryptis LIETUVA“ niekad nėra girdėję. Internetinė erdvė „Globali Lietuva“ socialiniame tinkle *Facebook* vienija daugiau kaip 10 tūkst. lietuvių, bet 63,2% respondentų apie tokią internetinę erdvę taip pat nieko nėra girdėję.

REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI

1. Mažas domėjimasis valstybės prioritetais, valdžios autoriteto praradimas – neskatina aktyvaus piliečių balsavimo ir įsitraukimo, lemiančio jų pačių gyvenimo kokybės rodiklį. Skatinant ugdyti didesnį visuomenės pilietiškumą, rekomenduotume daugiau rengti konkursų, kuriuose būtų galima išreikšti savo nuomonę. Ypač rekomenduotini būtų balsavimai internete, kuriuose lietuvis jaustųsi svarbus ir išgirstas bei esantis tautos dalis.
2. Vykdant tolesnį tyrimą po metų, reikėtų apklausti daugiau Lietuvos išeivių ir pasidomėti apie tyrime aprašytas valstybės vykdomas veiklas, skatinančias reemigraciją, pavyzdžiui, kaip duomenys pakryps po Valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo. Susiskaldžiusi visuomenė po metų galbūt taps labiau vieninga.
3. Baigiamojo darbo rezultatai galėtų būti panaudoti tęsiant tyrimus emigracijos tema. Lietuviai emigrantai noriai dalyvavo apklausoje, jiems svarbu išsakyti savo nuomonę iš savo perspektyvos. Manoma, kad jie sutiktų dalyvauti ir tolesnėse vykdomose apklausose.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Castles, Stephen, and Miller, Mark J. *The age of migration: international population movements in the modern world.* London: Macmillan, 1993.

2. Dausinienė, Rūta. „Šiuolaikiniai emigracijos procesai Lietuvoje bei politikos išeivijos atžvilgiu įgyvendinimas.“ Magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas, 2013. https://vb.mruni.eu/object/elaba:1896274/1896274.pdf

3. Giddens, Anthony. *Sociologija.* Kaunas: UAB Poligrafija ir informatika, 2005.

4. Goleman, Daniel, Boyatzis, Richard, ir McKee, Annie. *Lyderystė. Kaip vadovauti pasitelkiant emocinį intelektą.* Kaunas: Smaltija, 2007.

5. Grebliauskienė, Beata, ir Večkienė, Nijolė. *Komunikacinė kompetencija.* Vilnius: Žara, 2004.

6. Held, David, McGrew, Anthony, Goldblatt, David, ir Perraton, Jonathan. *Globaliniai pokyčiai: politika, ekonomika ir kultūra.* Vilnius: Margi raštai, 2002.

7. Indriūnas, Algimantas V., ir Siaurukas, Jonas G. *Socialinis liberalizmas ir kitos politinės ideologijos.* Vilnius: Firidas, 2006.

8. James, A. F., Stoner, Edward., R., Freeman, ir Daniel, Gilbert. *Vadyba.* Kaunas: UAB „Poligrafija ir informatika“, 1999.

9. Janeliūnas, Tomas. *Komunikacinis saugumas.* Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.

10. John Durham, Peters. *Kalbėjimas Vėjams / Komunikacijos idėjos istorija.* Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2004.

11. *Kryptis Lietuva.* Atkurtai Lietuvai 100. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.lietuva.lt/100/lt/kryptis-lietuva

12. Kultūros ir meno institutas. *Europa ir mes.* Vilnius: Gervelė, 2001.

13. Lietuvos statistikos departamentas. *2005–2014 m. jaunimo ir jaunimo politikos apžvalga.* Vilnius: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, 2015.

14. *Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio šventės koncepcija*. Atkurtai Lietuvai 100. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.lietuva.lt/100/lt/lietuvai-100/sventes-koncepcija

15. Martinkus, Bronislovas, Sakalas, Algimantas, ir Savanevičienė, Asta. *Darbo išteklių ekonomika ir valdymas.* Kaunas: Technologija, 2006.

16. Nevinckaitė, Laima. *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos.* Vilnius: UAB „Petro ofsetas“, 2011.

17. Pajuodis, Arvydas. *Prekybos marketingas.* Vilnius: Eugrimas, 2002.

18. Pečiulis, Žygintas. *Efektyvi komunikacija.* Vilnius: Versus aureus, 2004.

19. Rick, A., Morris, ir McWhorter Sember, Brette. *Sėkmingų projektų vadyba: kas žinotina, norint gerai atlikti darbą, kaip komunikuoti ir spręsti problemas.* Vilnius: UAB „Verslo žinios“, 2010.

20. Rudžinskienė, Rasa ir Paulauskaitė, Lina. „Li*etuvos gyventojų emigracijos priežastys ir padariniai šalies ekonomikai*“. Šiaulių universitetas (2014): 63.

21. Strateginių studijų centras ir Pilietinės visuomenės institutas. *Lietuvos tauta: būklė ir raidos perspektyvos.* Vilnius: Versus aureus, 2006.

22. Šiaudvytis, Tomas. „*Darbingo amžiaus gyventojų sparčiai mažėja. Ko tikėtis ateityje?*“. http://old.lb.lt/darbingo_amziaus_gyventoju_sparciai_mazeja_ko_tiketis_ateityje

23. Vander Zanden, J. W. *Sociology.* Chicago: R. R. Donnelly & Sons Company, 1990.

24. Verbienė, Irma. „Zalatorius: išlipkime iš brangių automobilių ir pasivaikščiokime“. Verslo žinios. 2017 gruodžio 1. https://www.vz.lt/verslo-aplinka/2017/12/01/zalatorius-islipkime-is-brangiu-automobiliu-ir-pasivaiksciokime#ixzz50CFUJgju

25. Vilpišauskas, Ramūnas, ir Nakrošis, Vitalis. *Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka.* Vilnius: Eugrimas, 2003.

26. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. *„Dėl „Globalios Lietuvos“ – užsienio lietuvių įsitraukimo į valstybės gyvenimą – kūrimo 2011–2019 metų programos įgyvendinimo tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo,* 2011-10-19. https://www.urm.lt/uploads/default/documents/GL%202017-2019%20TVP_LRS.pdf

27. Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://renkuosilietuva.lt/

28. Užsienio reikalų ministerija. Žiūrėta 2017 spalio 6 d. http://www.urm.lt/default/lt/naujienos/pristatyta-urm-koordinuojama-globalios-lietuvos-programa-seime-vyriausybeje-ir-garbes-konsulams.

SANTRAUKA

Kiekvienos valstybės siekis turėtų būti sukurti kuo geresnę aplinką savo piliečiams, kuriems bene svarbiausias saugumo rodiklis – aukštas ekonominis pragyvenimo lygis. Nuolatinis visuomenės nepasitenkinimas esama situacija Lietuvoje, nepasitikėjimas savo pačių išrinkta valdžia, šiuolaikinėje visuomenėje kelia pavojų tautos tobulėjimui ir valstybės gyvybingumui. Nejausdami ryšio ir nesuprasdami diktuojamų taisyklių, visuomenė skirstosi ir emigruoja. Nesupratimas vienas kito priklauso ne tik nuo požiūrių, bet ir nuo blogai vykdomos komunikacijos.

Tyrimo tikslas. Identifikuoti svarbiausias valstybės komunikavimo su emigrantais taktikas, grėsmes bei kylančius iššūkius ir pateikti galimus problemų sprendimo būdus.

Tyrimo objektas. Valstybės komunikavimo su emigrantais taktikos ir jų grįžtamasis ryšys.

Tyrimo problema. Ar veiksminga valstybės ir emigrantų komunikacija?

Darbo struktūra:

Magistrinį darbą sudaro įvadas, paveikslų sąrašas, III skyriai, išvados ir rekomendacijos, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas ir priedai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad emigruoja daugiausiai jaunimas, neseniai baigęs mokymosi įstaigą ar įgijęs aukštesnio lygio išsilavinimą. Kaip pagrindinis emigracijos tikslas ir toliau išlieka Jungtinė Karalystė. Pagrindinės priežastys, skatinančios lietuvius emigruoti – darbo vietų trūkumas ir mažas atlyginimas. Pagrindinis komunikacijos kanalas – internetas (socialiniai tinklai). Internete Lietuvos išeiviai galėtų pamatyti informacijos apie Lietuvos vykdomas veiklas, skatinančias juos susigrąžinti, tačiau rezultatai parodė, kad apie daugumą iš šių veiklų respondentai tiesiog nėra nieko girdėję. Taip pat 57,4% apklaustųjų nieko nežino apie 2018 metais minimą Lietuvos atkūrimo šimtmetį.

Surinkti duomenys patvirtina iškeltą **hipotezę** – Lietuva nepakankami išnaudoja komunikacines galimybes, kad pritrauktų ar sudomintų Lietuvos emigrantus.

Raktiniai žodžiai: migracija, emigracija, globalizacija, politika, socializacija, socialiniai tinklai, komunikacija, valstybės politika.

SUMMARY

The goal of each state should be to create the best possible environment for its citizens, whose most important safety indicator is the high economic standard of living. The constant dissatisfaction of the society with the current situation in Lithuania, the lack of confidence in the government of its own choices, in modern society threatens the development of the nation and the viability of the state. Unwittingly communicating and not understanding the rules of dictates, the society divides and emigrates. Misunderstanding of each other depends not only on the attitudes, but also on the poor communication.

The goal. Identify the main tactics, threats and emerging challenges of the state's communication with the emigrants and present possible solutions to the problems.

Research object. State communication with the emigrants tactics and their reciprocal link.

Investigation problem. Is effective communication between the state and the emigrants?

Identify the most important communication tactics with the emigrants, threats and emerging challenges, and present possible solutions to the problems.

Work structure:

Master's work consists of introduction, a list of pictures, chapters III, conclusions and recommendations, a summary in Lithuanian and English, a list of references and annexes.

The results of the survey showed that the majority of young people emigrating, have recently completed an educational institution or had a higher level of education. The United Kingdom remains the main target of emigration. The main reasons for emigrating Lithuanians are job shortages and low salaries. The main communication channel is the Internet (social networks). On the Internet, Lithuanian emigrants could see information about Lithuanian activities that encouraged them to be recovered, but the results showed that most of the respondents did not hear anything about them. Also, 57.4% of the respondents do not know anything about the about the century of Lithuania's restoration mentioned in 2018.

The collected data confirm **the hypothesis** raised – Lithuania does not sufficiently utilize communication opportunities to attract or attract Lithuanian emigrants.

Keywords: migration, emigration, globalization, politics, socialization, social networks, communication, state policy.

PRIEDAI

Priedas

ANKETA

Esu Neringa Adomavičiūtė Mykolo Romerio universiteto komunikacijos ir kūrybinių technologijų magistrantė. Atlieku tyrimą tema
„**Lietuvos emigrantai ir valstybė: ideologija ir komunikavimo taktikos**“.

Šiam tyrimui atlikti reikalinga Jūsų nuomonė. Kviečiu atsakyti į šios anketos klausimus, kurios rezultatai padės įvertinti esamą situaciją ir Jūsų poreikius. Anketos pildymas gali užtrukti apie 20 min. Pažymėkite Jums tinkamiausią atsakymo variantą. Tyrimo rezultatai bus panaudoti tik magistro baigiamajame darbe.

Iš anksto labai dėkoju už skirtą laiką!

1. Jūsų lytis:

1. Jūsų lytis:

- Vyras
- Moteris

2. Kiek Jums metų?

- 18-25 metai
- 26-35 metai
- 36-45 metai
- 46 metai ir daugiau

3. Koks Jūsų išsilavinimas?

- Nebaigtas vidurinis
- Vidurinis
- Profesinis
- Nebaigtas aukštasis
- Aukštasis universitetinis
- Aukštasis neuniversitetinis
- Magistro laipsnis
- Daktaro laipsnis

4. Kiek metų dirbote Lietuvoje iki emigracijos?

Nedirbau ○
0-1 metus ○
1-5 metus ○
5 ir daugiau metų ○

5. Į kurią šalį emigravote?

_____
(įrašykite)

6. Kiek metų jau negyvenate Lietuvoje?

0-1 metai ○
1-5 metai ○
5-10 metai ○
10 ir > metų ○

7. Ar lengvai susiradote gerai apmokamą darbą dabartinėje Jūsų šalyje?

Taip ○
Ne ○
Dar vis tebeieškau ○

8. Kaip manote, kas labiausiai skatina lietuvių emigraciją? (Pažymėkite vieną labiausiai tinkantį).

Ieškau darbo užsienyje, nes taip daro dauguma mano pažįstamų ○
Trūksta darbo vietų Lietuvoje pagal mano specialybę ○
Jaučiuosi nereikalingas Lietuvoje ○
Nejaučiu poreikio būti Lietuvoje ○
Nėra tolerancijos ir pagarbos vienas kitam ○
Baimė nesulaukti orios senatvės ○
Kita: ○
_____

9. Kaip galvojate, kuri lietuvio savybė labiausiai padeda įsitvirtinti kitoje šalyje?

- Atsakingumas
- Ryžtingumas, atkaklumas
- Tolerantiškumas
- Darbštumas
- Godumas

10. Kaip vertintumėte kiekvieną iš šių veiklų, skatinančių susigrąžinti Lietuvos emigrantus? Pasirinkite ir pažymėkite Jūsų manymu labiausiai tinkamą apibūdinimą (atsakymą) kiekvienam pateiktam teiginiui:

	Labai naudinga	Iš dalies naudinga	Nesu apie tai girdėjęs (-usi)	Visiškai nesutinku
Lietuvos Respublikos valstybės prioritetai				
Valstybės atkūrimo šimtmečio projektai				
Vyriausybės kanceliarijos organizuojamas konkursas „Kryptis LIETUVA“				
Internetinė erdvė „Globali Lietuva“				
Migracijos informacijos centras „Renkuosi Lietuvą“				

11. Kokiais komunikacijos kanalais Jus dažniausiai pasiekia informacija apie Lietuvą?

- Žiniasklaida (TV, radijo laidos, straipsniai laikraščiuose)
- Internetas (socialiniai tinklai („facebook“, „twitter“)
- Šeimos, draugų nuomonė ir vertinimai
- Nesidomiu, kas vyksta Lietuvoje

12. Įvertinkite, kokiomis institucijomis pasitikite gyvendamas kitoje šalyje?

	Pasitikiu	Iš dalies pasitikiu	Neturiu nuomonės	Nepasitikiu
Lietuvos Respublikos Seimas				
Prezidentūra				
Žiniasklaida				
Policija				
Lietuvos Respublikos Vyriausybė				

13. Ar pateisinate mokesčių nemokėjimą / slėpimą Lietuvoje?

Pateisinu ○
Nepateisinu ○
Nežinau ○

14. Kurią iš šių sričių, Jūsų nuomone, reikėtų keisti labiausiai?

Socialinės apsaugos sistema ○
Švietimo sistema ○
Teisėsaugos sistema ○
Sveikatos apsaugos sistema ○
Verslo kūrimas Lietuvoje ○

15. Ar šiuo metu domitės darbo skelbimais Lietuvoje?

Taip ○
Ne ○
Nebeaktualu ○

	Didžiuojuosi	Nelabai didžiuojuosi	Esu linkęs (-usi) neatsakyti
16. Ar gyvendami kitoje šalyje didžiuojatės, kad esate lietuvis (-ė)?	○	○	○

	Planuoju	Neplanuoju	Apie tai dar negalvoju
17. Ar planuojate ateityje grįžti į Lietuvą?	○	○	○

18. Ar nesigailite išvykęs iš Lietuvos?

Esu patenkintas dabartine gyvenimo kokybe ○
Rekomenduočiau savo draugams Lietuvoje išvykti į užsienį ○
Norėčiau kuo greičiau sugrįžti į Lietuvą ○
Kita ○

19. Artėja Lietuvos atkūrimo šimtmetis, kuo Jūs prisidėsite prie šios svarbios Lietuvai datos?

- Giedosiu Lietuvos himną užsienyje
- Trumpam aplankysiu Lietuvą
- Visam laikui grįšiu namo
- Nežadu visai švęsti
- Kita

20. Lietuvos piliečiai gali pareikšti savo nuomonę tam tikruose konkursuose (pvz. Lukiškių aikštės memorialo rinkimai ir t.t.). Ar Jūs išsakote savo nuomonę taip pat?

- Taip, visada
- Dažniausiai
- Nejaučiu turįs teisę balsuoti
- Nesu girdėjęs (-usi) apie kokius nors balsavimus internetu
- Kita